Yhteistyön maakunta • Samarbetets landskap • Cooperative region

KESKI-POHJANMAAN LIITTO
MELLERSTA ÖSTERBOTTENS FÖRBUND

HYVINVOIVA KASVUN MAAKUNTA

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2018 - 2021

toimeenpanosuunnitelma vuosille 2020 – 2021

Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö 10.10.2019
Maakunnan yhteistyöryhmä 23.10.2019

TEM 25.10.2019

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO

2 MAAKUNTAOHJELMAN TOIMEENPANO KESKI-POHJANMAALLA

2.1 Maakuntaohjelman kehittämisteemat

2.2 Maakuntaohjelman toimeenpano ja alueen toimijoiden osallisuus

3 MAAKUNNAN ALUEKEHITTÄMISEN TILANNEKUVA

3.1 Maakuntarajat ylittävä toiminnallinen yhteistyö

3.2 Väestödynamiikka

3.3 Aluetalouden, kuntatalouden ja työllisyyden dynamiikka

3.4 Yritys- ja innovaatiotoiminnan sekä osaamisen dynamiikka

3.5 Liikkumisen, asumisen ja luonnonympäristön tilannekuva

3.6 Terveyden ja hyvinvoinnin dynamiikka

4 MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN JA KÄRKITAVOITTEET

4.1 Osaaminen

4.2 Kilpailukyky

4.3 Saavutettavuus

4.4 Toimeenpanosuunnitelman painotukset vuosille 2020 – 2021

5 MAAKUNTIEN YHTEISET KEHITTÄMISTEEMAT JA PAINOTUKSET

5.1 Pohjois-Suomi

5.2 Itä- ja Pohjois-Suomi

6 RAHOITUSSUUNNITELMA

6.1 Alueelliset painotukset

6.1.1 Kestävää kasvua ja työtä 2014 – 2020 rakennerahasto-ohjelma

6.1.2 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014 - 2020

6.2 Rahoitustaulukko

1. JOHDANTO

Maakuntaliittojen tehtävänä on alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain mukaan valmistella kahden vuoden välein maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma maakunnan yhteistyöryhmän hyväksyttäväksi. Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma vuosille 2020-2021 ajoittuu maakuntaohjelman ja rakennerahasto-ohjelman toteuttamisen kannalta kahden eri kauden taitosvaiheeseen. Maakuntaohjelma ulottuu vuoteen 2021 ja rakennerahasto-ohjelma vuoteen 2020.

Toimeenpanosuunnitelma vuosille 2020-2021 on tehty edellisen toimeenpanosuunnitelman päivityksenä, huomioiden erityisesti maakuntauudistuksen päättymisen aiheuttamat muutokset toimeenpanosuunnitelman sisältöön sekä tarkistukset EU-ohjelmakauden ja maakuntaohjelman toteuttamisen viimeisten vuosien painotuksiin. Toimeenpanosuunnitelmassa esitetään Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2018-2021 vuosien 2020-2021 toteuttamisen painotukset ja toimenpide-ehdotukset. Rahoitussuunnitelman osalta on päivitetty alueelliset painotukset, mutta rahoitustaulukkoon vuosille 2019-2020 ei ole tehty muutoksia.

Toimeenpanosuunnitelman on koottu Keski-Pohjanmaalla yhteistyössä alueen toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2018-2021 kehittämisteemojen mukaiset työryhmät sekä muut alueelliset sidosryhmät kokoontuivat kesäkuussa 2019 Keski-Pohjanmaan aluekehittämispäivään pohtimaan maakuntaohjelman lähivuosien keskeisiä kehittämisteemoja. Syyskuun työryhmäkokouksissa tarkennettiin toimeenpanosuunnitelman keskeiset painotukset ja teemat seuraaville vuosille. Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman päivitetty toimeenpanosuunnitelma sekä rahoitussuunnitelma käsiteltiin maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristössä 10.10.2019 ja hyväksyttiin maakunnan yhteistyöryhmässä 23.10.2019. Toimeenpanosuunnitelma on toimitettu työ- ja elinkeinoministeriölle 25.10.2019.

Toimeenpanosuunnitelma on laadittu samaan aikaan, kun EU:n rakennerahasto-ohjelmakauden 2021-2027 valmistelu sekä uuden hallitusohjelman mukaisen aluekehittämispäätöksen valmistelu ovat olleet käynnissä. Uusi hallitusohjelma, aluekehittämispäätös sekä juuri aloitettu aluekehittämislainsäädännön uudistus ennakoivat uudistuksia aluekehittämisen toimintamalliin. Ekosysteemiajattelu sekä alueiden kyvykkyyksien merkitys korostuu. Alueen erityispiirteisiin ja vahvuuksiin perustuva kehittäminen sekä vahva verkostoituminen ja yhteistyö ovat jatkossakin keskeisiä maakuntaohjelman toimeenpanoa Keski-Pohjanmaalla ohjaavia teemoja.

Kokkolassa 10.10.2019 Jyrki Kaiponen, vt. maakuntajohtaja

Marita Mutka, strategiapäällikkö

2. MAAKUNTAOHJELMAN TOIMEENPANO KESKI-POHJANMAALLA

2.1 Maakuntaohjelman kehittämisteemat

Keski-Pohjanmaan maakuntasuunnitelma 2040 ja maakuntaohjelma 2018-2021 linjaa tärkeimmät kehittämistoimenpiteet neljän vuoden toimintakaudelle. Maakuntaohjelma on rakennettu yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa työryhmä- ja seminaarityöskentelyn avulla. Tuloksena saatiin vahva ja eteenpäin suuntaava ohjelma, jossa visiona ja päätavoitteena on **hyvinvoiva kasvun maakunta**.

Kuva 1. Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman kehittämisteemat sekä tilannekuva (Tiina Harjunpää).

Kehittämistoimenpiteitä toteutetaan nelivuotiskaudella kolmessa kehittämisteemassa: **osaaminen, kilpailukyky ja saavutettavuus**. Läpileikkaavina painopisteinä ovat **maaseutu, kansainvälisyys ja vetovoima.** Läpileikkaavat painopisteet ovat mahdollistamassa tavoitteiden ja vision toteuttamista jokaisessa kolmessa kehittämisteemassa. Maakuntaohjelman työryhmien (osaaminen, kilpailukyky ja saavutettavuus sekä maaseudun teemaryhmä) lisäksi Keski-Pohjanmaalla nimettiin työskentelyä tukemaan ja tehostamaan aluekehityksen tilannekuva -työryhmä. Työskentelyn tavoitteena on tukea aluekehityksen tilannekuvan ajantasaisuutta ja ennakoida tulevia kehittämistarpeita. Aluekehittämisen toimintamallin uudistuessa ajantasaisen tilannekuvan hahmottamisesta tulee entistä tärkeämpää.

2.2 Maakuntaohjelman toimeenpano ja alueen toimijoiden osallisuus

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma kootaan vuosittaisen maakuntaohjelman toteuttamista ja seurantaa ohjaavan prosessin kautta ja se kytkeytyy maakuntaohjelman työryhmien työskentelyyn sekä vuosittain järjestettävään maakunnan aluekehittämispäivään (kuva 2).

Kuva 2. Maakuntaohjelman toimeenpanoprosessi Keski-Pohjanmaalla (Tiina Harjunpää).

Aluekehittämisen ja maakuntaohjelman tavoitteita toteutetaan ja seurataan maakuntaohjelman kehittämisteemoihin perustuvan työryhmätyöskentelyn kautta. Työryhmät on koottu laajasti alueen toimijoista, sidosryhmistä, rahoittajista sekä yritysten, kuntien ja järjestöjen edustajista, koulutus- ja tutkimusorganisaatioista, teollisuuden edustajista sekä muista tarvittavista asiantuntijoista. Työryhmätyöskentelyn avulla saavutetaan yhteinen näkemys ja tahtotila alueen kehittämistoimenpiteille, ja se mahdollistaa tiiviimmän yhteistyön alueen toimijoiden sekä rahoittajaviranomaisten kesken. Vuosittaisella prosessilla valitaan yhteisesti kärkiteemat ja painotukset. Työryhmien koordinointivastuu on maakunnan liitolla. Maakuntaohjelman työryhmien lisäksi Keski-Pohjanmaalla toimii aktiivinen järjestötoimintaverkosto. Tavoitteena on, että järjestöjen työryhmät oman toimintansa kautta osallistuvat aluekehittämiseen ja tuottavat tietoa kehittämistyön tueksi.

3. MAAKUNNAN ALUEKEHITTÄMISEN TILANNEKUVA

3.1 Maakuntarajat ylittävä toiminnallinen yhteistyö

Keski-Pohjanmaalla on luontevia palvelu-, elinkeino- ja kansalaislähtöisiä yhteistyöverkostoja sekä pohjoiseen että etelään. Näitä yhteistyöverkostoja ovat mm. Pohjois-Suomen neuvottelukunta sekä YTA-yhteistyöalueet. Pohjois-Suomen neuvottelukunta on Pohjois-Pohjanmaan, Lapin, Keski-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien yhteistyö- ja edunvalvontaelin, joka edistää Pohjois-Suomen yhteisiä asioita sekä kansallisella että

kansainvälisellä tasolla. Alueen maakuntien kiinteä ja aktiivinen yhteistyö on Pohjois-Suomen menestymiselle ja kehittymiselle tärkeä lähtökohta. Pohjois-Suomen neuvottelukunnan tavoitteena on parantaa Pohjois-Suomen kehitysedellytyksiä ja saada alueen mahdollisuudet hyödynnettyä alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja työllisyyden lisäämiseksi ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn turvaamiseksi.

Keski-Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien liittojen keskinäisestä yhteistyöstä on sovittu yhteistyösopimuksella. Yhteistyössä otetaan huomioon Pohjanmaan maakuntien neuvottelukunnan, seutukuntien sekä muun kunta- ja valtion viranomaisyhteistyön tavoitteet. Yhteistoiminnan tavoitteena on vahvistaa edunvalvonnan ja strategiatyön suunnitelmallisuutta sekä kehittää sopimusosapuolten alueellista, valtakunnallista ja kansainvälistä vaikuttavuutta.

Kokkola on rannikolla tiiviin asumisen keskus, jonne sataman yhteyteen sijoittuu maakunnan merkittävin teollisuus- ja työpaikka-alue. Kokkolan suurteollisuusalueella toimii Pohjois-Euroopan suurin epäorgaanisen kemian keskittymä ja metalliteollisuuden yrityksiä. Kokkola ja Pohjanmaan maakuntaan kuuluva Pietarsaari muodostavat maakuntarajan ylittävän työssäkäyntialueen ja toisiaan täydentävän kaupunkiseutualueen. Myös Kannuksesta Ylivieskan suuntaan Pohjois-Pohjanmaalle muodostuu maakuntarajan ylittävä työssäkäynti- ja asiointialue. Suurhankkeiden osalta yhteistyö maakunnan pohjoiseen suuntaan on tiivistä. Kaupunkiseutua lukuun ottamatta maakunta on maaseutuvaltainen ja monipuolinen alkutuotanto on mahdollistanut biotalouden vahvan kehittymisen. Keski-Pohjanmaalla sijaitsee myös kansainvälisesti merkittävä akkukemikaalien tuotantoon tähtäävä kaivos- ja tutkimuskeskittymä, ja alueen litiumspodumeenivarannot ovat Euroopan merkittävimmät. Kokkolan ohella Kannus ja Kaustinen maaseudun pieninä paikalliskeskuksina toimivat maakunnan aluekeskus- ja palveluverkoston keskittyminä.

Keski-Pohjanmaan liikenneyhteydet on huomioitu EU:n tavoitteellisessa TEN-T -verkostossa. Kokkolan kautta kulkeva Suomen päärata on osa TEN-T ydinverkkoa. Kokkolan satama sekä Kokkola-Pietarsaaren lentoasema ovat kattavan verkon solmukohtia ja rannikon valtatie 8 kattavan verkon tieyhteys. Osana TEN-T -verkkoa mahdollistuu Keski-Pohjanmaan henkilö- ja tavaraliikenteen kuljetuskäytävien sujuvoittaminen Euroopan suuntaan. Tunnistettuja kehittämisvyöhykkeitä ovat mm.: Perämerenkaari (Bothnian Corridor), Arctic Europe -kasvuvyöhyke (Oulu-Luulaja-Tromssa -yhteistyöstä ponnistanut laajempi ”Pohjoisen ulottuvuuden” korostaminen), Merenkurkun Eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymä (EAYY), Pietarsaari-Kokkola -kasvuvyöhyke sekä Oulu-Kokkola-Vaasa (8-tie).

3.2 Väestödynamiikka

Keski-Pohjanmaalla oli vuoden 2018 lopussa 68 437 asukasta, joista 88,1% oli suomenkielisiä, 9% ruotsinkielisiä ja 2,9% vieraskielisiä. Vieraskielisten määrä on yli kolminkertaistunut vuodesta 2000 ollen vuoden 2018 lopulla 1984 henkilöä. Maakunnan väkiluku on vuosina 2003-2015 kasvanut noin 2,5 prosentilla, eli noin 1660 henkilöllä. Pitkän aikavälin väestönkasvu on seurasta luonnollisesta väestönlisäyksestä ja maahanmuutosta, kun taas muuttoliikkeellä on ollut väestöä vähentävä vaikutus. Viimeisen kolmen vuoden aikana (2016-2018) väkiluku on kuitenkin laskenut 595 henkilöllä. Vuonna 2017 maakunnan nettomuutto oli -467, mikä on alhaisin luku sitten vuoden 2001, jolloin tulomuuttajia oli noin 640 henkilöä vähemmän kuin lähtömuuttajia.

Kuntien välistä nettomuuttoa tarkasteltaessa suurimman ryhmän vuoden 2017 negatiivisesta nettomuutosta muodostavat 20-24-vuotiaat (55%), kun 25-34-vuotiaiden osuus on 14,8%. Vuoteen 2017 saakka maakuntakeskus Kokkolan väestömäärä oli kasvava muun maakunnan väestön vähetessä. Vuonna 2018 myös Kokkolan väestökehitys kääntyi negatiiviseksi ja väestö väheni edellisvuoteen verrattuna 66 henkilöllä.

Tilastokeskuksen uusimman vuoteen 2040 ulottuvaan väestöennusteen mukaan Keski-Pohjanmaan väestömäärä laskisi vuoteen 2040 mennessä 63 230 henkilöön. Maakunnan väestömäärä on vähentynyt vajaalla 600 henkilöllä vuodesta 2016 alkaen.

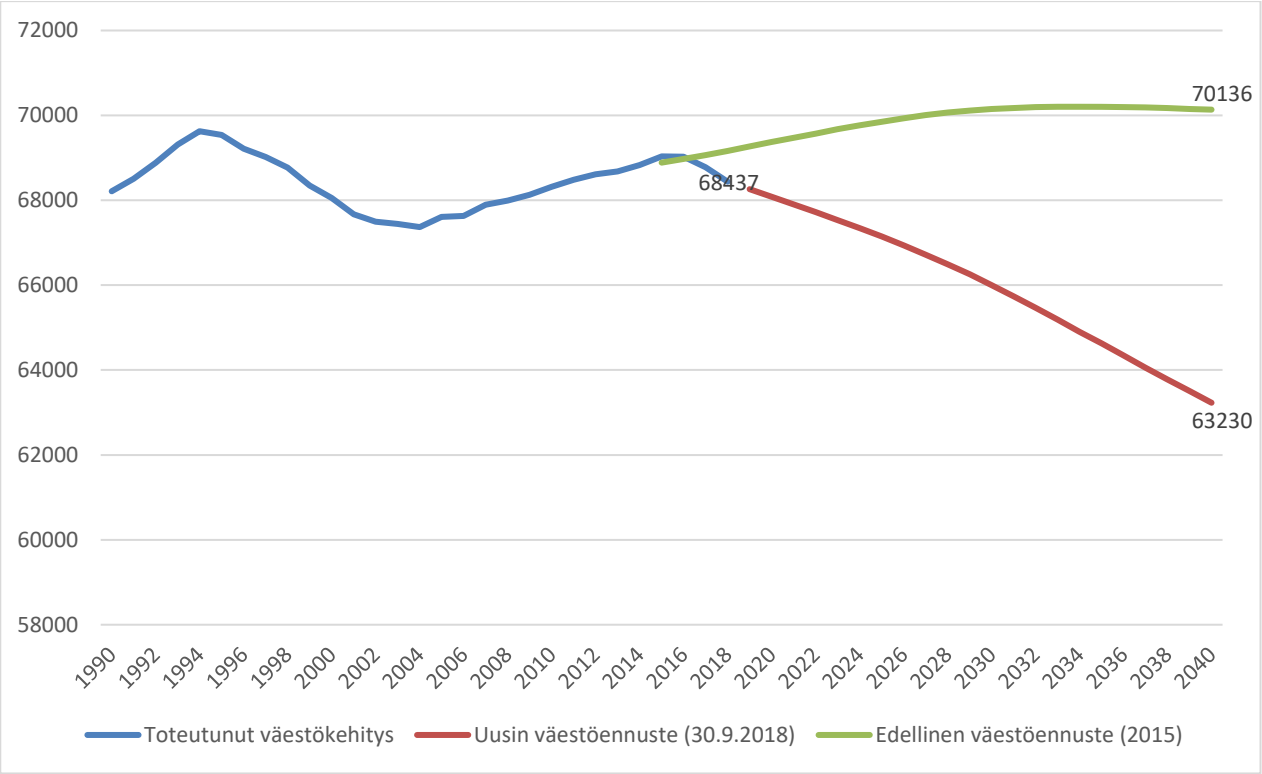

Kuva 3. Keski-Pohjanmaan toteutunut väestönkehitys ja väestöennuste vuoteen 2040 (Lähde: Tilastokeskus).

Maakunnan väestörakenteessa korostuu lasten ja nuorten osuus. Keski-Pohjanmaalla on kaikki maakunnat huomioiden toiseksi eniten alle 15-vuotiaita suhteessa koko maakunnan väestömäärään – lähes joka viides (18,9%) keskipohjalainen on alle 15-vuotias. Lasten ja nuorten tavallista korkeampi väestöosuus sekä ikäihmisten niukasti koko maata korkeampi väestöosuus on heikentänyt väestöllistä huoltosuhdetta, joka on kaikki maakunnat huomioiden toiseksi heikoin. Keski-Pohjanmaalla on sataa työikäistä kohden noin 72 alle 15-vuotiasta ja 65 vuotta täyttänyttä. Maakunnan sisällä huoltosuhteet vaihtelevat voimakkaasti kunnittain. Siinä, missä Kokkolassa väestöllinen huoltosuhde on 69, on vastaava luku Halsualla 84 ja Perhossa 97. Väestöllinen huoltosuhde on myös heikentynyt verrattuna aikaisempiin vuosiin.

3.3 Aluetalouden, kuntatalouden ja työllisyyden dynamiikka

Aluetalous

Maakunnan työpaikkarakenteessa korostuu muuta maata vahvemmin alkutuotanto ja teollinen toiminta. Alkutuotannon työpaikkojen osuus oli vuonna 2016 8,1% ja teollisuuden 15,2%, kun koko maan vastaavat luvut olivat 3,0% ja 12,6%. Alkutuotannon osuus elinkeinorakenteesta on pienentynyt tasaisesti, teollisuudessa työllisten määrä on parin notkahduksen jälkeen pysynyt melko tasaisena tällä vuosituhannella. Terveys- ja sosiaalipalvelut ovat nousseet viimeisen vuosikymmenen aikana maakunnan suurimmaksi toimialaksi: vuonna 2016 lähes joka viides alueen työpaikoista oli terveys- ja sosiaalipalveluiden toimialalla. Myös tukku- ja vähittäiskauppa, kuljetus, rakentaminen ja koulutus työllistävät maakunnassa. Kuvassa 4 on esitetty Keski-Pohjanmaan erikoistuminen toimialoittain jaoteltuna absoluuttisesti ja suhteellisesti suuriin, absoluuttisesti suuriin ja suhteellisesti pieniin, absoluuttisesti ja suhteellisesti pieniin sekä absoluuttisesti pieniin ja suhteellisesti suuriin toimialoihin.

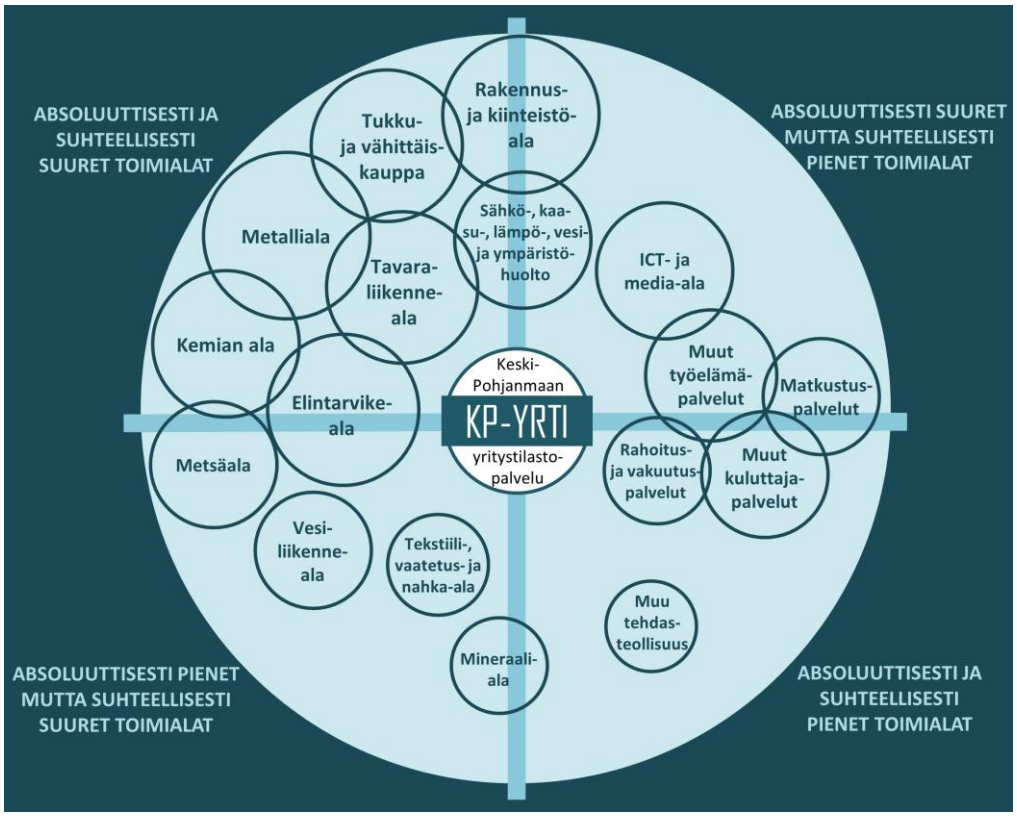

Kuva 4. Keski-Pohjanmaan erikoistuminen toimialoittain vuonna 2016 (Lähde: Olli Rosenqvist, Keski-Pohjanmaan yritystilastopalvelu KP-YRTI, Tilastokeskus).

Yksityinen sektori on kasvanut muuta Suomea vauhdikkaammin ja palvelut työllistävät yhä enemmän ihmisiä. Kokkolan kaupungissa palvelut muodostavat 73 prosenttia työpaikoista. Vuosina 2000-2016 yksityisen sektorin työpaikkamäärä kasvoi Keski-Pohjanmaalla 25%, koko maan kasvun ollessa 6%. Vuodesta 2010 lähtien on yksityisten työpaikkojen määrä kääntynyt kuitenkin laskuun. Vuonna 2016 yksityisen sektorin työpaikat ja yrittäjät muodostivat 66% kaikista maakunnan työpaikoista ja kuntasektorin työpaikat 30% työpaikoista valtion työpaikkojen osuuden jäädessä 4 prosenttiin.

Keski-Pohjanmaa on kasvattanut vuosina 2000-2015 asukasta kohden laskettua bruttokansantuotettaan 82,8%, mikä on maakuntien vertailussa suurin kasvuprosentti. Korkeimmillaan BKT oli vuonna 2015 (35 220 €/as.), jonka jälkeen se on pienentynyt. Vuonna 2017 Keski-Pohjanmaan bruttokansantuote asukasta kohden oli 31 974 €, mikä on maakuntien vertailussa yhdeksänneksi korkein luku. Koko maan BKT:n keskiarvo on 35 087 € asukasta kohden.

Tilastokeskuksen aluetilinpidon tietojen mukaan alueellinen arvonlisäys kasvoi kiintein hinnoin mitattuna vuonna 2017 niin koko maassa, kuin jokaisessa maakunnassakin. Maakunnista parhaiten pärjäsivät Etelä-Karjala, Kymenlaakso ja Keski-Pohjanmaa. Maakuntien kärkikolmikon kasvu pohjautui vahvasti jalostustoimialojen kasvuun. Keski-Pohjanmaa sijoittuu hyvin myös pidemmällä aikavälillä arvonlisäystä tarkasteltaessa. Keski-Pohjanmaan kokonaisarvonlisäys oli vuosina 2013-2017 13,5%. Maakunnista ylsivät edelle vain Lappi, Keski-Suomi ja Kymenlaakso. Päätoimialoittain tarkasteltuna arvonlisäystä tapahtui sekä jalostuksessa (33,7%) että palveluissa (8,3%). Alkutuotannon kehitys oli sen sijaan negatiivinen (-20,3 %).

Yritysten liikevaihto on vuodesta 2013 vuoteen 2017 kasvanut Keski-Pohjanmaalla noin 12%. Kunnittain tarkasteltuna kasvu on ollut viime vuosina voimakkainta Halsualla, Kokkolassa ja Perhossa. Kyseisellä ajanjaksolla liikevaihto laski eniten Lestijärvellä, Kannuksessa ja Toholammilla. Viimeisimpänä tilastovuonna

2016-2017 liikevaihto kasvoi kaikissa Keski-Pohjanmaa kunnissa. Kuvassa 5 on esitetty Keski-Pohjanmaan yritystoimipaikkojen liikevaihto toimialoittain vuonna 2016.

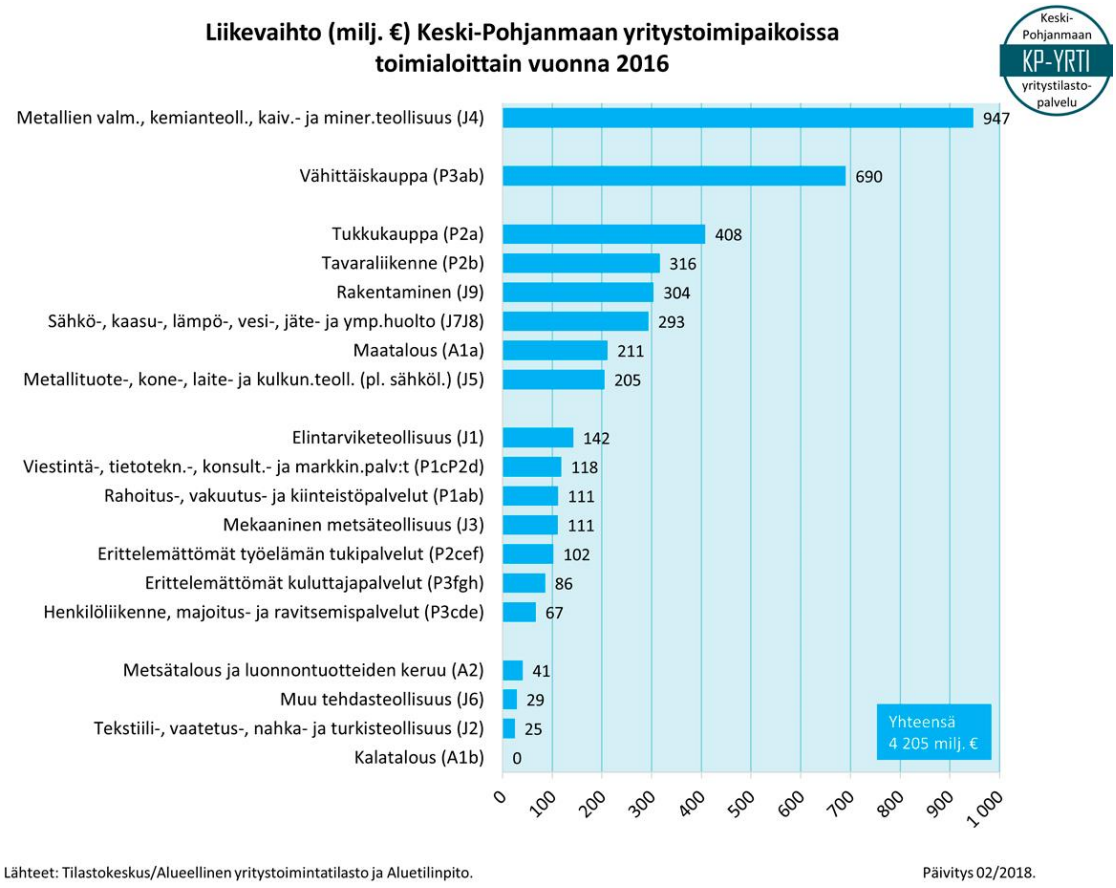

Kuva 5. Liikevaihto Keski-Pohjanmaan yritystoimipaikoissa toimialoittain vuonna 2016 (Lähde: Olli Rosenqvist, Keski-Pohjanmaan yritystilastopalvelu KP-YRTI, Tilastokeskus).

Keski-Pohjanmaan osuus koko maan viennistä oli vuonna 2018 2,9%. Kasvua edellisvuoteen oli 14% koko maan kasvun ollessa 7%. Teollisuuden osuus viennistä on noin 65% ja kaupan noin 35%. Teollisuuden vientiliikevaihdon kasvu on ollut Keski-Pohjanmaalla viime vuosina selkeästi muita maakuntia voimakkaampaa. Vuonna 2017 kasvua oli 38% edellisvuoteen verrattuna ja vuonna 2018 17%. Vuonna 2017 Keski-Pohjanmaan viennin arvo oli 1 611 miljoonaa euroa ja vienti muodosti 73,1 % maakunnan BKT:n arvosta. Tullin ennakkotietojen mukaan vuoden 2018 viennin arvo nousi 1 843 miljoonaan euroon. Vientiä harjoittavia yritystoimipaikkoja oli maakunnassa vuonna 2018 yhteensä 213. Näistä puolella oli EU:n ulkopuolelle suuntautuvaa kauppaa. Pienestä koostaan huolimatta Keski-Pohjanmaan viennin arvo oli maakuntien vertailussa kymmenenneksi korkein.

Pohjois-Euroopan suurimman epäorgaanisen kemianteollisuuden keskittymän, Kokkola Industrial Parkin (KIP), vienti jatkaa vahvaa kasvuaan. Alueen tuotantolaitosten yhteenlaskettu viennin arvo oli vuonna 2018 1,75 miljardia euroa. Vuonna 2018 suurteollisuusalueen yritykset investoivat yhteensä 103 miljoona euroa. Vuodesta 2010 lähtien investoinnit ovat olleet yli 700 miljoonaa euroa. Älykkään erikoistumisen strategian toteuttamisen seuraava vaihe on litiumkaivoshankkeen käynnistäminen ja sen tuottaman raaka-aineen jatkojalostaminen mm. akkukemikaalituotannossa. Litiumkemiantehdas, jossa malmirikaste jatkojalostetaan litiumkarbonaatiksi, sijoitetaan Kokkolan suurteollisuusalueelle. Keski-Pohjanmaan alueelle on suunniteltu myös satojen tuulivoimaloiden rakentamista lähivuosina. Suurin osa voimaloista sijoittuisi Lestijärvelle, Toholammille ja Kannukseen. Hankkeiden kokonaisarvo on useita miljardeja euroja.

Työllisyys

Keski-Pohjanmaan korkeaa työllisyysastetta ja kohtuullisia työttömyyslukuja selittävät maakunnan monipuolinen elinkeinorakenne, bruttokansantuotteen kehitys ja viennin vahvuus sekä suuri pienten ja keskisuurten yritysten määrä. Pienten ja keskisuurten yritysten rooli työllistäjänä on selkeästi koko maata suurempi alle 50 henkilön yritysten työllistäessä 73% henkilöstöstä ja alle 200 henkilöstön yritysten työllistäessä jo 92% henkilöstöstä. Työpaikkojen suhteen maakunta on omavarainen, työpaikkaomavaraisuusaste oli vuonna 2016 100,9%.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisyysaste, eli 15-64-vuotiaiden työllisten osuus saman ikäisestä väestöstä, oli vuonna 2018 72,3% (v. 2017 75,0%). Koko maan työllisyysaste jäi 71,7 prosenttiin (v. 2017 69,6%). Keski-Pohjanmaan työttömyysaste (15-74-vuotiaiden työttömien prosenttiosuus saman ikäisestä työvoimasta) painui alle maan keskiarvon vuonna 2008, ja on pysytellyt koko maan tasoa alhaisempana siitä lähtien. Vuonna 2018 työttömyysaste oli 6,7 % (v. 2017 5,5%), koko maan vastaavan luvun ollessa 7,4 % (v. 2017 8,6%).

Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä oli Keski-Pohjanmaalla vuoden 2018 lopulla 18,7%, joka on maakuntien vertailussa Etelä-Pohjanmaan ja Ahvenanmaan jälkeen kolmanneksi alhaisin osuus. Koko maan vastaava luku oli 25,8%. Heinäkuun 2019 työllisyyskatsauksen mukaan pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä työnhakijoista oli Keski-Pohjanmaalla 16,5 %. Etenkin nuorisotyöttömyys, mutta myös pitkäaikaistyöttömyys, keskittyy voimakkaimmin maakuntakeskus Kokkolaan, kun sen sijaan yli 50-vuotiaiden työttömyys on yleisempää muualla maakunnassa. Naisia on työttömänä jokaisessa maakunnan kunnassa miehiä enemmän. Maakunnan yleisestä myönteisestä työllisyyskehityksestä huolimatta vaikeammin työllistettävien, kuten nuorten, kouluttamattomien, pitkäaikaistyöttömien ja maahanmuuttajien asema työmarkkinoilla on edelleen haasteellinen.

Syyskuussa 2019 julkaistun Ammattibarometrin 2/2019 mukaan ammattiryhmittäin tarkasteltuna maakunnassa on pulaa erityisesti konetekniikan erityisasiantuntijoista, sähkö- ja automaatioinsinööreistä, lastentarhan- ja erityisopettajista, sovellussuunnittelijoista ja ohjelmoijista, web- ja multimediakehittäjistä sekä lukuisista sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisista (psykologit, yleis- ja erikoislääkärit, ylihoitajat ja osastonhoitajat, hammaslääkärit, kuulontutkijat ja puheterapeutit, sosiaalityön erityisasiantuntijat). Ylitarjontaa on jonkin verran mm. puunjalostus- ja kemian prosessitekniikan asiantuntijoista, huonekalu- ja konepuusepistä, rakennusmaalareista, tietotekniikan insinööreistä ja asentajista, pankkitoimihenkilöistä, yleissihteereistä, ompelijoista, muusikoista ja kuvataiteilijoista sekä maanviljelyn ja eläintenkasvatuksen harjoittajista.

Kuntatalous

Vuoden 2018 ennakkotietojen mukaan Keski-Pohjanmaan kuntien verotulot vuonna 2018 olivat 3 696 €/as. Kuntien lainakanta oli 4 668 €/asukas ja konsernilainakanta 8 497 €/asukas (koko maa 3 039 €/as. ja 6 540 €/as). Vuosikate oli kuudenneksi alhaisin maakunnista, 215 €/as. Tuloveroprosentti oli korkein maakuntien vertailussa (21,72). Sekä lainakanta asukasta kohti että suhteellinen velkaantuneisuus olivat maakuntien vertailussa korkeimpia.

3.4 Yritys- ja innovaatiotoiminnan sekä osaamisen dynamiikka

Keski-Pohjanmaalle ominaisella vahvalla maataloudella, alkutuotannolla sekä monipuolisella pienyrityssektorilla on suhdanteita tasoittava vaikutus. Maakunnan yrityskentän suuri potentiaali on pienyrityksissä sekä työllistäjinä että liikevaihdolla mitattuna. Yrittäjiä on työllisistä 13,9% (v. 2016), joista maa- ja metsätalousyrittäjien osuus on 5,8%. Yrityskannan uusiutuminen eli yritysdynamiikka on maakunnassa kuitenkin vähäisempää verrattuna koko maan lukuihin. Keski-Pohjanmaalla oli vuonna 2018 yhteensä 4 659 yritystä. Vuoden aikana aloittaneita yrityksiä suhteessa yrityskantaan oli 6,5% (koko maa 8,9%) ja lopettaneita

4,2% (koko maa 5,1%). Maakunnista vain Etelä-Pohjanmaalla ja Ahvenanmaalla yrityskannan uusiutuminen (aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä suhteutettuna yrityskantaan) oli Keski-Pohjanmaata vähäisempää. Maaseudulla yrityskanta on varsin stabiilia, vastaavasti taas maakuntakeskus Kokkolassa yrityskanta on dynaamisempaa, ja reagoi näin joustavammin rakenteellisiin muutoksiin.

Keski-Pohjanmaalla sekä yritysten että julkisten toimijoiden TKI-toiminta on niin absoluuttisesti kuin suhteellisestikin vähäistä. Maakunnan tutkimus- ja kehittämismenot vuonna 2017 olivat 1% alueen BKT:sta, koko maan vastaavan osuuden ollessa 2,76%. Toisaalta koko maan TKI-toiminta keskittyy vahvasti muutamaan maakuntaan eli Uudellemaalle, Pohjois-Pohjanmaalle, Pirkanmaalle sekä Varsinais-Suomeen, joiden osuus koko maan T&K-menoista on lähes 80%. Keski-Pohjanmaa on kuitenkin onnistunut vähitellen kasvattamaan TKI-toiminnan kokonaisvolyymia. Tutkimus- ja kehittämismenot olivat vuonna 2017 22,1 miljoonaa euroa (v. 2015 18,4 milj. €), mikä on 0,4 % koko maan T&K-menoista. Yritysten osuus T&K-menoista oli 12,2 miljoonaa euroa (v. 2015 10,8 milj. €).

Maakunnan tutkimus- ja innovaatioympäristön keskiössä on Kokkolan kampusalue ja siellä toimivat Kokkolan yliopistokeskus Chydenius (Jyväskylän, Oulun ja Vaasan yliopistot), Centria-ammattikorkeakoulu, Luonnonvarakeskus (LUKE) ja Geologian tutkimuskeskus (GTK) sekä Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä. Alueen tutkimus-, kehittämis- ja koulutusorganisaatiot ovat koonneet osaamisensa yhteen vaikuttavaksi BIOLAAKSO-konsortioksi, jonka kautta älykkään erikoistumisen strategiaa toteutetaan. Tärkeässä roolissa on yhteistyö alueen suurteollisuuden ja muiden yritysten kanssa. Maakunnan kärkiosaamisaloille suunnattujen professuurien ympärille koottujen tutkimus- ja innovaatioverkostojen sekä korkeakoulujen ja yritysten yhteisten tutkimusryhmien työtä tuetaan panostamalla alueen elinkeinoelämän ja palvelujen kehittymistä hyödyttävään korkeatasoiseen tutkimukseen. Maakunnassa jatketaan tutkimusympäristöjen ja tutkimusinfrastruktuurien määrätietoista kehittämistä yhteistyössä TKI-toimijoiden ja yritysten kanssa.

Maakunnan osaaminen ja koulutusjärjestelmä rakentuvat kattavalle koulutusverkostolle, joka tarjoaa koulutusta perusasteelta toiselle asteelle ja ammattikorkeakoulusta yliopistokoulutukseen ja tutkijakoulutukseen saakka. Elinikäistä oppimista ja osaamisen jatkuvaa kehittämistä tukevat alueen vahva aikuiskoulutusosaaminen ja aikuiskoulutustarjonta. Osaamisen ja koulutusjärjestelmän kehittämiseen on maakunnassa panostettu määrätietoisesti koko 2000-luvun ajan, mikä näkyykin maakunnan koulutustason nousussa ja koulutuksen vetovoimaisuudessa.

Keski-Pohjanmaan väestön koulutustaso on koko maan tasoa matalampi, vaikka se onkin noussut nopeasti etenkin 2000-luvulla. Maakuntien vertailussa koulutustaso on viidenneksi alhaisin. Keski-Pohjanmaalla 69,7% 15 vuotta täyttäneistä oli vuonna 2017 suorittanut perusasteen jälkeisen tutkinnon, kun koko maassa vastaava osuus oli 72,1%. Toisen asteen tutkinnon suorittaneita oli maakunnassa 43,8% eli enemmän kuin maassa keskimäärin (40,3 %), kun taas korkeasti koulutettujen osuus jää alhaisemmaksi verrattuna koko maan tasoon. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneita oli 24,6 % (koko maa 30%) ja he keskittyvät Kokkolaan. Myös tutkijakoulutusasteen tutkinnon suorittaneita on maakunnassa koko maata vähemmän, 0,3% (koko maa 1 %). Vuoden 2017 tiedon mukaan 5,7% 17-24-vuotiaista on jäänyt kokonaan koulutuksen ulkopuolelle ja vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa on 16,1% 20-24-vuotiaista nuorista.

3.5 Liikkumisen, asumisen ja luonnonympäristön tilannekuva

Maakunnan saavutettavuuden etuna on keskuskaupunki Kokkolan sijainti pääradan varrella, kolmen valtatien risteyksessä, Kokkola-Pietarsaaren lentoasema sekä kansainvälinen satama, joka on tällä hetkellä Suomen kolmanneksi suurin yleissatama (ulkomaan tavaraliikenne 7 019 915 tonnia v. 2017). Sataman liikenneyhteyksien kehittäminen, syväväylän rakentaminen sekä Kokkola-Pietarsaaren lentoliikenteen toiminnan turvaaminen ja kehittäminen ovat lähivuosien tärkeitä toimenpiteitä. Olennaista on tieliikenteen infrastruktuurin ja pääväylien ylläpito sekä pääradan kehittämisen myötä kasvaneen rataliikenteen kapasiteetin tehokas hyödyntäminen niin työmatkaliikenteen yhteyksien kuin logistiikkaan liittyvien palvelujen

kehittämisessä. Tieliikenteen tavarankuljetukset vuonna 2017 olivat 5 114 tuhatta tonnia ja sisäiset kuljetukset ovat yli kaksinkertaistuneet edellisvuodesta. Lentoaseman kokonaismatkustajamäärä oli vuonna 2018 68 636 henkilöä (v. 2017 79 819 hlöä), josta kv-liikenteen matkustajien määrä oli 11 350 henkilöä (v. 2017 19 138 hlöä). Laskua edellisvuoteen tapahtui erityisesti kv-liikenteen matkustajamäärässä.

Maaseutualueiden saavutettavuuden ja elinvoimaisuuden kannalta olennaista on alemman tieverkon kunnossapito ja parantaminen sekä maatalouden toimintaympäristön kehittäminen vastaamaan kehittyvän maatalouden vaatimuksia. Myös ilmastonmuutokseen ja sen mukanaan tuomiin toimintaympäristön muutoksiin on varauduttava mm. tulvasuojelun keinoin. Tavoitteena on joustava maaseudun monipuolista yritystoimintaa ja elinkeinoja tukeva maankäytön kehittäminen ja kaavoitus sekä toimivat tie- ja tietoverkot sekä vesi- ja jätehuolto. Kaivostoiminnan käynnistäminen ja kaivannaisten hyödyntäminen maakunnassa edellyttää myös merkittävää infrastruktuurin ja liikennejärjestelmien kehittämistä.

Keski-Pohjanmaan maakuntaverkko on hyvä perusta digitalisaatioon perustuvien palvelujen kehittämiseen. Tarkoituksena on laajentaa valokuituverkko kattamaan koko maakunnan alueen. Kaustisen seutukunnassa valokuiturunkoverkko ulottuu jokaiseen kuntaan ja myös suurimpiin kyläkeskuksiin. Laajakaistaverkko vaatii kuitenkin edelleen kehittämistä, sillä vuoden 2018 lopussa latausnopeudeltaan 100 Mbit/s kiinteän verkon laajakaista oli tarjolla 53 prosentille Keski-Pohjanmaan talouksista. Kokkolassa vastaava luku oli 67% ja Kannuksessa vain 10%, kun koko Suomessa se oli 58%.

Kuvassa 6 on esitetty työmatkojen suunnat Keski-Pohjanmaalla vuonna 2017. Maakunnasta pendelöidään etenkin Pohjanmaalle Pietarsaaren seudulle sekä Pohjois-Pohjanmaalle ja näistä maakunnista pendelöidään eniten myös Keski-Pohjanmaan suuntaan. Kokkolan seudun ja Kaustisen seudun välillä pendelöinti on myös vilkasta.

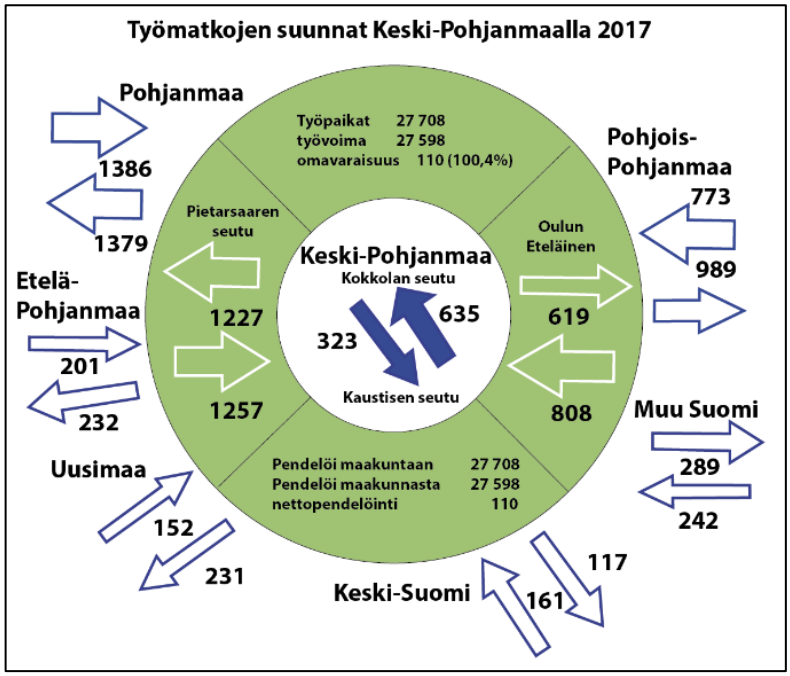

Kuva 6. Työmatkojen suunnat Keski-Pohjanmaalla 2017 (Lähde: Tilastokeskus).

Keski-Pohjanmaalle laadittu metsäohjelma vuosille 2016-2020 pyrkii taloudelliseen, ekologiseen ja sosiaaliseen kestävyyteen metsien hoidossa ja käytössä. Metsien suojelua edistetään vuoteen 2020 ulottuvan valtakunnallisen METSO-ohjelman myötä. Lähes 80% maakunnan pinta-alasta on suo- ja metsätalousmaata. Vuonna 2015 valmistuneen valtakunnan metsien inventoinnin (VMI11) tuloksista ilmenee, että Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueella puuston kokonaistilavuus on kasvanut ja mm. suurin kestävä hakkuumäärä on kasvanut 5 miljoonaan m^3. Metsien kehitysluokkarakenteessa varttuneiden ja uudistuskypsien metsien osuus on edelleen Keski-Pohjanmaalla alle puolet (41 %). Soiden osuus Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsätalousmaasta

on muuhun maahan nähden keskimääräistä suurempi, 43 %. Natura 2000 -verkostoon kuuluu Keski-Pohjanmaalla vajaa 40 kohdetta. Vuonna 2012 luonnonsuojelualueiden osuus maakunnan pinta-alasta oli hieman alle 4%. Luonnonvarojen kestävä käyttö mahdollistaa taloudellisen hyödyntämisen rinnalla virkistyskäytön ja uusien elinkeinojen, kuten matkailu-, hyvinvointi- ja liikuntapalvelujen sekä alueellisen vetovoiman kehittämisen. Keskipohjalainen kulttuuriympäristö ja kulttuuriperintö on kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävää.

Kokkolan suurteollisuusalueen ja maakunnan yritysten toimintaperiaatteisiin kuuluu sosiaalisesti vastuullinen ja ympäristötietoinen tuotanto. Etenkin suurteollisuusalueella tähän kuuluu kiertotalouden periaatteiden mukaisesti materiaalien ja tuotannossa syntyvien sivuvirtojen ja jätteiden tehokas kierrätys ja hyödyntäminen uusien tuotteiden materiaalina. Olennaista uusien tuotteiden kehittämisessä on materiaalien kierrätykseen ja kemiaan liittyvä TKI-toiminta sekä kiertotalouden ratkaisuihin liittyvien hyvien käytäntöjen jakaminen alueen yritysten käyttöön.

Keski-Pohjanmaalla aktiivinen paikallislähtöinen kehittäminen ja Leader-toiminta tukevat etenkin maaseutualueiden ja kylien elinvoimaisuutta ja mahdollistavat asukkaiden osallistumisen elinympäristönsä kehittämiseen. Asukasmäärän lisäämiseen ja viihtyisyyden parantamiseen tähtäävällä asukaslähtöisellä kehittämisellä sekä asukkaiden osallisuuden edistämisellä on tärkeä rooli myös kaupunkiasumisen ja kaupunkikeskustan kehittämisessä maakuntakeskuksessa Kokkolassa.

3.6 Terveyden ja hyvinvoinnin dynamiikka

Hyvinvointibarometrin 2017 vastaajista 63% piti väestön kokonaishyvinvointia Keski-Pohjanmaalla hyvänä tai melko hyvänä. Kohtuullinen se oli 32% mielestä ja melko huono 3% mielestä. Hyvinvoinnin nähtiin toteutuvan parhaiten keski-ikäisten, lasten ja lapsiperheiden sekä eläkeläisten kohdalla ja heikoimmin asunnottomien, ylivelkaantuneiden, työttömien, päihdeongelmaisten ja pienituloisten kohdalla. Keskeisiksi hyvinvointia heikentäviksi ongelmiksi koettiin yksinäisyys, pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys sekä kotiväkivallan uhka.

Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus on viime vuosina kasvanut. Vuonna 2018 elämänlaatunsa tunsi hyväksi 54,5% keskipohjalaisista. Työikäiset olivat tyytyväisempiä elämänlaatuunsa kuin eläkeläiset. Keski- ja korkea-asteen koulutuksen saaneista noin 60% piti elämänlaatuaan hyvänä, kun taas matalan koulutuksen saaneista vain 50%. Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus oli vuonna 2018 31,4%, mikä on maakuntien vertailussa korkein luku. Henkilökohtaisen talouden näkökulmasta tarkasteltuna vain 12,3% laskettiin kuuluvan pienituloisiin vuonna 2017. Toimeentulotukea sai vuonna 2018 pitkäaikaisesti 1,1% keskipohjalaisista, osuus on ollut Manner-Suomen maakuntien vertailussa alhaisin useamman vuoden ajan.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeen ja sairastavuuden osalta maakunta sijoittuu koko Suomen maakuntia vertailtaessa keskimmäiseen kolmannekseen. Kelan ja THL:n ikävakioiduista indeksimittareista huomioitavaa on, että lähes kaikki mittarit – kuolleisuusindeksiä lukuun ottamatta – ylittävät koko maan keskitason (100). Keski-Pohjanmaan kuolleisuusindeksi vuonna 2017 oli 93,4, joka on Pohjanmaan jälkeen toiseksi alhaisin. Huomionarvoista on myös, että maakunnan sisäisessä tarkastelussa havaitaan suuria alueellisia eroja keskipohjalaisten terveydentilaa mittaavista indeksilukemista. THL:n ikävakioitu sairastavuusindeksi (v. 2016 103,9) asettaa Keski-Pohjanmaan maakuntien vertailussa yhdeksänneksi. Keski-Pohjanmaan ikärakenne vaikuttaa tulevaisuuden palvelutarpeisiin: synnytyspalveluiden tarve säilyy jatkossakin syntyvyyden viime aikaisesta laskusta huolimatta samalla, kun vanhuspalvelujen osuus kasvaa. Korkea lasten ja nuorten väestöosuus sekä ennakoitu ikääntyneiden osuuden kasvu haastavat niukkojen resurssien jakamista.

4. MAAKUNTAOHJELMAN TOTEUTTAMINEN JA KÄRKITAVOITTEET

4.1 Osaaminen

Maakunnan osaaminen ja koulutusjärjestelmä rakentuvat vahvasti koko maakunnan kattavalle koulutusverkostolle, joka tarjoaa koulutusta perusasteelta toiselle asteelle ja ammattikorkeakoulusta yliopistokoulutukseen sekä aina tutkijakoulutukseen saakka. Osaamisen ja koulutusjärjestelmän kehittämiseen on maakunnassa panostettu määrätietoisesti koko 2000-luvun ajan, mikä näkyykin maakunnan koulutustason nousussa ja koulutuksen vetovoimaisuudessa. Osaamisen ja koko alueellisen koulutusjärjestelmän kehittämisellä tavoitellaan kaikenikäisten hyvinvointia, parannetaan alueen vetovoimaisuutta sekä lisätään kansainvälistymistä mm. koulutusviennin ja kansainvälisten koulutusohjelmien muodossa. Jotta maakunnan koulutustaso jatkaisi kasvuaan ja osaaminen ja koulutus vastaisivat tulevaisuudessakin yhteiskunnan muuttuviin vaatimuksiin, panostetaan maakunnassa edelleen joustaviin ja kattaviin koulutusväyliin toiselta asteelta korkeakouluun ja yliopistoon sekä erityisesti koulutuksesta työelämään. Koulutusväylien kehittäminen liittyy myös laadukkaiden, ajasta ja paikasta riippumattomien opetuksen ja koulutuksen muotojen ja digitaalisten oppimisympäristöjen kehittämiseen. Elinikäistä oppimista ja osaamisen jatkuvaa kehittämistä tukevat alueen vahva aikuiskoulutusosaaminen ja aikuiskoulutustarjonta. Alueen elinkeinoelämän ja asukkaiden tulevaisuuden osaamistarpeita ennakoidaan yhteistyössä maakunnan, koulutusorganisaatioiden ja elinkeinoelämän kesken. Maakunta koordinoi työllisyyden, koulutuksen ja elinkeinoelämän näkökulmat laajasti kattavaa ennakointiyhteistyötä osana aluekehityksen tilannekuvan seurantaa. Ennakoinnilla parannetaan myös koulutuksen vetovoimaisuutta ja ohjaavuutta.

Tulevaisuudessa tieto ja tutkimus- ja innovaatiotoiminta ovat keskeisiä alueiden hyvinvoinnin ja kasvun lähteitä, sillä tuottavuuden kasvu alueilla perustuu yhä enemmän tieteen ja teknologian sekä osaamisen yhteisvaikutukseen. Innovaatio- ja tutkimusympäristöjen kehittämiseen on maakunnassa investoitu suunnitelmallisesti jo usean ohjelmakauden ajan, ja jatkossakin yhtenä keskeisenä tavoitteena on alueellisen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen ja vahvistaminen. Korkeatasoisella tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla edistetään maakunnan kasvua ja hyvinvointia sekä lisätään kansainvälistymistä ja alueellista vetovoimaa. Maakunnassa jatketaan tutkimusympäristöjen ja tutkimusinfrastruktuurien määrätietoista kehittämistä yhteistyössä alueen TKI-toimijoiden ja yritysten kanssa. Tämä mahdollistaa kansallisesti ja kansainvälisesti korkeatasoisen ja kilpailukykyisen tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan kehittymisen alueen kilpailukyvyn tueksi. Tuloksellista kokemusperäisen innovaatiotoiminnan mallia kehitetään edelleen yritysten ja tutkimuslaitosten yhteisten tutkimusryhmien sekä erilaisten tutkimusta, yrityksiä ja innovaatiotoimijoita yhteen tuovien konkreettisten innovaatioalustojen ja yhteistyömallien kautta.

4.2 Kilpailukyky

Maakunnan elinkeinotoimintaa määrittää voimakas vientipainotteisuus, vahva teollinen toiminta sekä pk-yritysvaltaisuus. Kokkolan suurteollisuusalue muodostaa Pohjois-Euroopan suurimman epäorgaanisen kemian teollisuuden keskittymän. Toisaalta alkutuotannon rooli tuottajana ja työllistäjänä on keskeinen koko maakunnassa. Aktiiviset mikro- ja pk-yritykset monipuolistavat elinkeinorakennetta ja ovat merkittäviä työllistäjiä. Keski-Pohjanmaalla on tavoitteena lisätä kilpailukykyä ja tuottavuutta sekä vahvistaa hyvinvointia menestyvien yritysten ja maakunnan vahvuuksiin perustuvan elinkeinotoiminnan kautta. Yrityksiä aktivoidaan kasvuun ja kansainvälistymiseen, liiketoiminnan ja innovaatiotoiminnan kehittämiseen sekä esimerkiksi kansainväliset vaatimukset täyttävien laatu- ja turvallisuusjärjestelmien kehittämiseen erilaisten alueellisten ja kansallisten kehittämis- ja innovaatioprosessien kautta. Maakunnan vientiosaamista kehitetään edelleen ja edistetään yritysten kansainvälistymistä ja osallistumista suurhankkeisiin alueen kärkiosaamisaloilla ja uusilla vahvistuvilla aloilla. Alueen vetovoimaisuutta vahvistetaan kehittämällä alueellista markkinointia verkostomaisella yhteistyöllä.

Suurteollisuusalue ja satama muodostavat Kokkolan ja koko maakunnan kannalta merkittävän teollisuuden, logistiikan ja yritystoiminnan kokonaisuuden, jonka kehittämistä ja edunvalvontaa jatketaan maakunnassa. Kokkolan suurteollisuusalueen ja maakunnan yritysten toimintaperiaatteisiin kuuluu sosiaalisesti vastuullinen ja ympäristötietoinen tuotanto. Etenkin suurteollisuusalueella tähän kuuluu kiertotalouden periaatteiden mukaisesti materiaalien ja tuotannossa syntyvien sivuvirtojen ja jätteiden tehokas kierrätys ja hyödyntäminen uusien tuotteiden materiaalina. Jatkossa tehostetaan edelleen kiertotaloutta ja raaka-ainevirtojen, sivuvirtojen ja jätteiden tehokasta hyödyntämistä ja kierrätystä sekä niiden jalostamista uusiksi tuotteiksi ja uudeksi yritystoiminnaksi.

Maaseutuelinkeinojen näkökulmasta tavoitteena on maaseudun yritysten kilpailukyvyn ja kannattavuuden kehittäminen sekä vahvan ja monipuolisen maaseutuyrityskannan kasvun vahvistaminen. Alueen maatalousyritykset ovat viime vuosina investoineet toimintaansa muuta maata aktiivisemmin ja tämä kehitys halutaan jatkossakin turvata. Tuotannon jatkojalostuksen kehittäminen ja omien luonnonvarojen hyödyntäminen uusiksi tuotteiksi edistävät kasvua.

Työllisyyttä ja osaavan työvoiman tarjontaa parannetaan joustavasti elinkeinoelämää palvelevalla aikuiskoulutuksella ja täydennyskoulutuksella sekä mm. uravalmennuksen ja ohjauspalveluiden keinoin maakunnan koulutustoimijoiden tarjoaman tutkintotavoitteisen koulutuksen lisäksi. Yhteistyötä yritysten kanssa ja yritysten kesken tehdään myös rekrytointiprosessien ja rekrytointiosaamisen kehittämisessä. Tavoitteena on osaavan työvoiman saamisen turvaaminen ja osaajien houkuttelu alueelle.

Keski-Pohjanmaan luonnonvarat ovat monipuoliset ja runsaat. Maakunnassa on merkittäviä metsä- ja turvevaroja, mineraaliesiintymiä sekä luonnonkivi- ja kiviainesvarantoja. Pohjavesivarannot ovat määrällisesti suuret, mutta niiden laatu rannikon läheisyydessä on pääosin heikko. Luonnonvarojen hyödyntäminen ja jalostaminen kestävän käytön periaatteiden mukaisesti sekä uusiutuvan energian tuotanto turvaavat alueen toimintoja ja energiansaantia sekä luovat uusia mahdollisuuksia alueen kilpailukyvyn ja aluetalouden kehittämiselle. Tavoitteena on alueen luonnonvarojen tehokkaampi hyödyntäminen oman alueen teollisuudessa ja yritystoiminnassa, luonnonvarojen jalostusasteen kasvattaminen sekä uusien tuotteiden ja liiketoiminnan synnyttäminen tutkimukseen perustuvien innovaatioiden pohjalta. Myös metsätalous ja puuaineksen hyödyntäminen mm. älykkäässä puurakentamisessa ja energiantuotannossa on kasvussa. Keski-

Pohjanmaalla vastataan kehitykseen toteuttamalla alueellista metsäohjelmaa ja edistämällä metsän taloudellista hyötykäyttöä. Tämä edistää työpaikkojen syntymistä metsäalalle ja etenkin maaseudulle.

Rikas ja monipuolinen luonto- ja kulttuuriympäristö edistävät maakunnan vetovoimaa ja alueidentiteettiä sekä parantavat asuinympäristöjen viihtyisyyttä ja asukkaiden hyvinvointia. Luonnonvarojen kestävä käyttö mahdollistaa taloudellisen hyödyntämisen rinnalla virkistyskäytön ja uusien elinkeinojen, kuten matkailu-, hyvinvointi- ja liikuntapalvelujen sekä alueellisen vetovoiman kehittämisen. Keskipohjalainen kulttuuriympäristö on kansallisesti merkittävää ja sen säilyttämistä voidaan tukea aktiivisella suojelulla sekä matkailun ja erilaisten hyvinvointiin, liikuntaan ja kulttuuriin liittyvien palvelujen avulla. Luonto- ja kulttuuriympäristöjen vaaliminen vaatii hoidon ja käytön alueellista suunnittelua ja suojelun, virkistyskäytön ja elinkeinojen kestävää yhteensovittamista.

4.3 Saavutettavuus

Saavutettavuus on alueiden menestyksen kannalta olennainen kilpailukykytekijä. Menestyvälle alueelle joustavat ja toimivat liikenneyhteydet niin alueen sisällä kuin alueelta muille alueille ja maailmalle ovat avainasemassa elinkeinoelämän, työntekijöiden ja asukkaiden näkökulmasta. Keski-Pohjanmaalla on tavoitteena turvata koko maakunnan elinvoimaisuus ja kehittää aluetta tasapainoisesti huomioiden niin maakuntakeskus Kokkolaa ympäröivän kaupunkiseudun kuin maaseutukaupunkien/ kuntakeskusten sekä maaseutualueiden tarpeet. Maakunnan saavutettavuuden etuna on keskuskaupunki Kokkolan sijainti pääradan varrella, kolmen valtatien risteyksessä, Kokkola-Pietarsaaren lentoasema sekä kansainvälinen satama, joka on tällä hetkellä Suomen kolmanneksi suurin yleissatama. Sataman liikenneyhteyksien kehittäminen, syväväylän rakentaminen sekä Kokkola-Pietarsaaren lentoliikenteen toiminnan turvaaminen ja kehittäminen ovat lähivuosien tärkeitä toimenpiteitä.

Maaseutualueiden saavutettavuuden ja elinvoimaisuuden kannalta olennaista on alemman tieverkon kunnossapito ja parantaminen sekä maatalouden toimintaympäristön kehittäminen vastaamaan kehittyvän maatalouden vaatimuksia. Myös ilmastonmuutokseen ja sen mukanaan tuomiin toimintaympäristön muutoksiin on varauduttava mm. tulvasuojelun keinoin. Tavoitteena on joustava maaseudun monipuolista yritystoimintaa ja elinkeinoja tukeva maankäytön kehittäminen ja kaavoitus sekä toimivat tie- ja tietoverkot sekä vesi- ja jätehuolto. Kaivostoiminnan käynnistäminen ja kaivannaisten hyödyntäminen maakunnassa edellyttää myös merkittävää infrastruktuurin ja liikennejärjestelmien kehittämistä.

Maakunnan asukkaiden hyvinvoinnin turvaaminen ja parantaminen on keskeinen tavoite, kun kehitetään maakunnan asuin- ja elinympäristöä. Toimiva, eheä ja vetovoimainen elinympäristö rakentuu alueen ominaispiirteet, luonto- ja kulttuuriarvot sekä ympäristönäkökohdat huomioivan yhdyskuntarakenteen ja alueidenkäytön suunnittelun pohjalle. Keskipohjalaista hyvinvointia rakentavat myös maakunnan monipuoliset kulttuuri-, liikunta- ja luontopalvelut sekä harrastusmahdollisuudet. Tavoitteena on kehittää asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukeva turvallinen elinympäristö, jossa arki on sujuvaa ja palvelut ovat joustavasti saavutettavissa. Keski-Pohjanmaalla aktiivinen paikallislähtöinen kehittäminen tukee etenkin maaseutualueiden elinvoimaisuutta ja mahdollistaa asukkaiden osallistumisen elinympäristönsä kehittämiseen.

4.4 Toimeenpanosuunnitelman painotukset vuosille 2020 – 2021

Keski-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman 2040 ja maakuntaohjelman 2018-2021 toimeenpanosuunnitelman painotukset vuosille 2020-2021 on koottu kuvaan 7. Painotuksissa on nostettu esille maakuntaohjelman kunkin kehittämisteeman osalta ne tavoitteet, joihin erityisesti halutaan keskittyä seuraavien vuosien toimeenpanossa. Lisäksi on kuvattu toiminnan taustalla vaikuttavia ja toimeenpanoa suuntaavia sekä eri painotuksia yhdistäviä keskeisiä ilmiöitä ja yhteiskunnallisia kehityssuuntia, joihin toimenpiteillä pyritään vaikuttamaan. Eri kehittämisteemojen painotukset limittyvät keskenään, vahvistaen näin toimeenpanon vaikuttavuutta. Painotukset ja ilmiöt on koottu yhteistyössä alueen toimijoiden ja sidosryhmien kanssa kesäkuussa 2019 pidetyn aluekehittämispäivän työpajojen yhteydessä sekä syyskuussa 2019 pidetyissä maakuntaohjelman kehittämisteemojen työryhmien kokouksissa.

Kuva 7. Toimeenpanosuunnitelman painotukset vuosille 2020-2021 sekä niitä läpileikkaavat ilmiöt.

Innovaatioekosysteemit ja alueen kyvykkyydet liittyvät keskeisesti alueiden erikoistumiseen ja vahvuuksiin, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä eri toimijoiden; yritysten, julkisen sektorin, tutkimus- ja koulutustoimijoiden sekä muiden kumppaneiden; osaamisen yhdistämiseen ja verkostoitumiseen. Osaavan työvoiman saatavuus ja veto- ja pitovoima sekä hyvinvointi linkittyvät toisiinsa, sillä osaavan työvoiman saatavuuteen ja työvoimapulaan voidaan osaltaan vaikuttaa kehittämällä maakunnasta houkutteleva ja vetovoimainen tänne muuttaville ja täällä asuville. Hyvinvoinnin merkitys veto- ja pitovoimaa parantavana tekijänä korostuu.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen on huomioitava kaikessa kehittämistoiminnassa. Yhtenä keinona ilmastonmuutoksen hillinnässä on kiertotalous, jonka kautta voidaan vaikuttaa resurssien tehokkaaseen ja kestävään hyödyntämiseen ja uudelleenkäyttöön. Digitalisaatio haastaa niin yksityiset yritykset kuin julkiset toimijat kehittämään palvelujaan ja toimintojaan. Digitalisaation tulisikin olla osa kaikkea toiminnan kehittämistä, ja sillä on roolinsa myös mm. kiertotalouden kehittämisessä ja sitä kautta ilmastonmuutoksen hillinnässä. Digitalisaatiossa mukana pysyminen vaatii monipuolista osaajien ja organisaatioiden taitojen kehittämistä. Kansainvälisyys on Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman kehittämisteemoja läpileikkaava näkökulma, joka vaikuttaa kaikkeen kehittämiseen.

Osaamisen kehittämisteemassa korostuu ***joustavien ja kattavien koulutus- ja työllisyysväylien kehittäminen*** ja tähän olennaisesti liittyvä jatkuvan oppimisen mahdollistaminen. Digitalisaatio nähdään keskeisenä oppimisympäristöjen kehittämiseen liittyvänä ilmiönä. Painotuksen toteuttamiseksi edellytetään kouluttajien ja työnantajien välisten uusien yhteistyömuotojen kehittämistä sekä koulutusorganisaatioiden välistä yhteistyötä strategisella ja käytännön tasolla. Myös tutkimuksella, kehittämisellä ja uusilla innovaatioilla on roolinsa painopisteen toteuttamisessa. Taustalla vaikuttaa vahvasti osaamisen ja työvoimatarpeiden ennakoinnin tärkeys ja yhteinen näkemys tulevista osaamis- ja työvoimatarpeista. Tämä edellyttää luottamuksellista ja avointa vuoropuhelua sekä tietoisuutta olemassa olevasta koulutustarjonnasta. Myös yhteisten työnhakukanavien ja työllistymisväylien kehittäminen edistää painotuksen toteuttamista.

Toisena osaamisen kehittämisteemaan liittyvänä painotuksena on ***kansainvälistyminen osaamisen näkökulmasta sekä kyvykkyyksien vahvistaminen.*** Tavoitteena on kansainvälisten verkostojen kehittäminen, laajentaminen ja syventäminen niin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan, koulutuksen kuin yritysten osallistumisenkin näkökulmasta sekä rahoitusmahdollisuuksien ja kv-hankkeiden lisääminen. Tietoisuuden ja osaamisen kasvattaminen myös yritysten verkostoitumiseen liittyvistä rahoitusmahdollisuuksista on tärkeää. Työperäisen maahanmuuton vahvistaminen yritysten kyvykkyyksiä, kuten rekrytointivalmiuksia ja englannin kielen osaamista lisäämällä sekä kv-opiskelijoiden ja maahanmuuttajien kieliosaamista parantamalla liittyvät painotuksen toteuttamiseen.

Osaamisen ja kilpailukyvyn kehittämisteemoissa yhteisenä painotuksena on ***luonnonvarojen kestävän käytön ja maatalouden kilpailukyvyn edistäminen***. Painotus toteuttaa erityisesti maakuntaohjelman yhden läpileikkaavan teeman eli maaseudun toimeenpanoa. Tavoitteena on edistää biotaloutta, biokaasun hyödyntämistä, maankäytön optimointia, kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä tutkimuksessa ja kehittämistoiminnassa sekä alkutuotannon ja sitä palvelevien yritysten kehittämistä. Painotus liittyy vahvasti myös ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen mm. hiilinielujen hyödyntämisen kautta. Myös digitalisaation ja robotisaation kehittämisellä on merkittävä osa maatalouden kilpailukyvyn edistämisessä.

Toinen **kilpailukyvyn kehittämisteemaan** liittyvä painotus on ***elinkeinojen kehittäminen ja työllisyyden edistäminen.*** Painotuksella on selkeä yhteys osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseen ja alueen vetovoimaisuuden kasvattamiseen. Erilaisten innovaatioalustojen ja -ekosysteemien synnyttäminen ja erityyppisten toimialojen yhteentörmäyksien edistäminen luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja erikoistumisaloja. Työperäisen maahanmuuton lisääminen sekä työelämän ja koulutuksen välinen tiivis yhteistyö mahdollistavat työllisyyden kehittymisen positiiviseen suuntaan. Laadukkaat kulttuuri-, liikunta- ja matkailupalvelut lisäävät alueen vetovoimaisuutta ja monipuolistavat elinkeinorakennetta.

Saavutettavuuden kehittämisteeman painotukset ovat toimintaympäristön kehittäminen, liikennejärjestelmän kehittäminen sekä laadukas ja turvallinen elinympäristö. Saavutettavuuden kehittäminen parantaa keskeisesti alueen kilpailukykyä, vetovoimaisuutta ja elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksia. ***Toimintaympäristön kehittämisen*** osalta tavoitteena on toimivien tieverkkojen, tietoliikenneyhteyksien ja digitalisaation kehittäminen. Tieverkon kunto vaikuttaa olennaisesti saavutettavuuteen ja tieverkon kunnossapitoon onkin panostettava. Tässä yhteinen vuoropuhelu ja vaikuttaminen viranomaisten ja toimijoiden kesken on tärkeää. Toisaalta saavutettavuus tulee nähdä fyysisen saavutettavuuden lisäksi myös sosiaalisena ja virtuaalisena ulottuvuutena, jolloin esimerkiksi digitaaliset palvelut ovat kaikille eri väestöryhmille yhdenvertaisesti saavutettavissa.

Liikennejärjestelmän kehittämisessä tavoitteena on huomioida erityisesti liikenneturvallisuuteen ja vähähiilisyyteen liittyvät näkökulmat. Valmisteilla olevassa Keski-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmassa päätavoitteiksi on valittu kilpailukykyinen, kestävä sekä elinvoimainen ja saavutettava liikennejärjestelmä. Liikennehankkeiden valmistelussa tavoitteena on lisätä tiedonkulkua ja saada enemmän vuorovaikutteisuutta viranomaisten välillä sekä toimijoiden kesken. Yhteistyö, vuorovaikutus ja

tiedonvaihto maakuntien liikennejärjestelmäsuunnittelussa ja hankkeiden suunnittelussa on alueellisen liikennejärjestelmän kehittämisen kannalta yhteistä etua palvelevaa.

Laadukkaan ja turvallisen elinympäristön osalta korostuvat asukas- ja paikallislähtöinen kehittäminen sekä tasavertaisesti eri ryhmät huomioiva asuin- ja toimintaympäristöjen kehittäminen. Eri ryhmien vaikutusmahdollisuuksien ja osallistumisen parantaminen tukevat erilaisten asuin- ja toimintaympäristöön liittyvien hankkeiden toteuttamista. Myös kulttuuriympäristöjen kehittäminen on osa laadukkaan elinympäristön kehittämistä. Keski-Pohjanmaalla asukas- ja paikallislähtöistä kehittämistä toteutetaan aktiivisesti Leader-toimintaryhmien kautta.

Saavutettavuuden näkökulmasta Keski-Pohjanmaalla nähdään erityisen tärkeänä ***valtatie 8 kehittäminen*** osana Suomen runkoverkkoa. Valtatie 8 on vientiteollisuutemme tuotantolinja, jonka vaikutukset Suomen taloudelle kohoavat kymmeniin miljardeihin euroihin vuosittain. Ensisijaiset kehittämistarpeet liittyvät liikenteen sujuvuuden, välityskyvyn ja liikenneturvallisuuden parantamiseen. Kehittämiskohteita ovat Kokkolan keskustan kohdalla Eteläväylän nelikaistaistaminen ja liittymien parantaminen keskustan - valtatien 28 välillä sekä Kokkolan eteläpuolen ohituskaistat Uusikaarlepyy-Kokkola -välillä. Toinen merkittävä maantieverkon kehittämistarve on ***kantatie 63 parantaminen*** välillä Ina-Kaustinen ja kantatien tienumeroinnin yhtenäistäminen ja luokituksen nostaminen valtatieksi. Kantatie 63 / 86 toimii ylimaakunnallisena, erityisesti raskaan liikenteen, yhteytenä Tampere-Oulu -välillä. Raideliikenteen kehittämisessä merkittävä hanke on ***Kokkolan ratapiha-alueen kehittämiskokonaisuus*** sekä sataman kaksoisraide.

Kehittämistyössä painotetaan lisäksi muita maakuntaan vaikuttavien tieyhteyksien huomioimista, kuten mm. valtatie 19, sekä maakunnan sisällä keskeisiä kehitettäviä runkoteitä; valtatie 13 ja valtatie 28. Keski-Pohjanmaan alueellinen saavutettavuus ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten varmistaminen koko maakunnan alueella kytkeytyy vahvasti alemman tieverkon kunnossapitoon. Keski-Pohjanmaalla nähdään hyvin tärkeänä panostaa myös alemman, vähempiliikenteisen tieverkon kunnossapitoon, jonka arvo ja merkitys on elintärkeä maa- ja metsätalouden elinkeinolle sekä kasvavalle kaivannaisteollisuudelle.

5. MAAKUNTIEN YHTEISET KEHITTÄMISTEEMAT JA PAINOTUKSET

5.1 Pohjois-Suomi

Pohjois-Suomen esitys hyväksytään ja toimitetaan myöhemmin (MYR päätös 23.10.2019).

5.2 Itä- ja Pohjois-Suomi

5.2.1 Itä- ja Pohjois-Suomen koheesiorahoitusesitys ohjelmakaudelle 2021-2027

Vastuutahot: Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntaliitot

Euroopan komission 2018 antama budjettiesitys on Suomen kannalta myönteinen. Suomi on saamassa noin 100 milj. €:n lisäyksen koheesiorahoitukseen. Komission myönteisestä rahoitusesityksestä huolimatta Suomen tulee EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä neuvotellessaan tavoitella koheesiopolitiikan rahoitussaannon maksimointia ja jatkuvuutta. **Neuvotteluissa tulee huomioida Itä- ja Pohjois-Suomen erityishaasteet sekä liittymissopimuksen mukaiset periaatteet**.

Hallitusohjelmassa linjataan, että EU:n koheesiopolitiikassa turvataan aluekehitysrahoituksen taso sekä harvaan asutun Itä- ja Pohjois-Suomen erityisasema ja tukien pysyvyys. Nämä linjaukset tulee lunastaa **noudattamalla suuraluekohtaisessa rahoituksenjaossa nykyisen ohjelmakauden jakosuhteita ja**

varmistamalla, että Itä- ja Pohjois-Suomen rahoitus vastaa vähintään kuluvan kauden tasoa. Kansallisessa rahoituksenjaossa on huomioitava myös EU-komission noudattama laskentamekanismi.

Itä- ja Pohjois-Suomen harva asutus tuottaa lähes puolet Suomen saamasta koheesiopolitiikan rahoituksesta. Itä- ja Pohjois-Suomen ansainta on arvion mukaan noin 60-70 % koko Suomen ansainnasta. EU-tasolla Itä- ja Pohjois-Suomen rahoituksen laskennassa sovelletaan ns. turvaverkkoa, jolla pyritään varmistamaan se, ettei Itä- ja Pohjois-Suomen rahoitusasema heikkene laskentamekanismin muutosten takia. **Turvaverkko on huomioitava myös kansallisessa ratkaisussa.**

Rahoituksen painottumista Itä- ja Pohjois-Suomeen puoltavat myös alueelliset kehittyneisyyserot. EU-komission talouspolitiikan ohjausjakson maaraportissa todetaan, että alueelliset erot ovat Suomessa hieman vähentyneet, mutta ne ovat edelleen suuria etenkin Itä- ja Pohjois-Suomessa. Itä- ja Pohjois-Suomen tilanne on heikoin BKT:ssa ja vähiten tyydyttävä tuottavuuden ja työttömyyden osalta. Samoin alue on heikoin alue väestönkasvussa ja alueen väestöntiheys on erittäin alhainen. Itä- ja Pohjois-Suomi on lisäksi heikoin alue saavutettavuudessa maanteitse, rautateitse ja internetin käytössä. Lisäksi Itä- ja Pohjois-Suomessa on heikoin innovaatiosuorituskyky (heikentynyt vuodesta 2011) ja alhaisin korkea-asteen koulutuksen saaneiden 30–34-vuotiaiden määrä.

Tulevasta rakennerahasto-ohjelmasta rahoitettavissa toimenpiteissä tulee olla Itä- ja Pohjois-Suomen kehittämisen kannalta keskeiset painotukset ja sisällöt.

Kansainvälisen alueiden välisen yhteistyön, Itämeriyhteistyön ja arktisen ulottuvuuden tulee näkyä vahvasti tulevassa koheesiopolitiikassa.

Sisä- ja ulkorajayhteistyö (Interreg, ENI CBC) on tärkeää Suomelle, jolla on EU-maista pisin ulkoraja Venäjän kanssa, sisärajoja muiden EU-jäsenvaltioiden kanssa sekä maaraja Norjan kanssa. Venäjän, Ruotsin ja Norjan kanssa tehtävällä raja-alueyhteistyöllä on Suomelle suuri merkitys. Yhteistyötä tehdään sekä kahdenvälisessä kehittämistyössä että laajemmassa Barents- ja NSPA-yhteistyössä, minkä vuoksi komission ehdotus raja-alueohjelmien leikkausten tasosta ei ole tarkoituksenmukaista Itä- ja Pohjois-Suomelle. Myöskään Euroopan komission ehdotus merirajayhteistyön siirtämisestä transnationaalisten ohjelmien sisälle ei ole kannatettava muutos. Itämeren alueiden maiden bilateraalinen merirajayhteistyön jatkuvuus on huomioitava ja merellisten raja-alueohjelmien tulee olla yhdenvertaisessa asemassa maarajaohjelmien kanssa.

5.2.2 Laajakaistarakentamisen jatkuvuuden varmistaminen harvaan asutuilla alueilla

Vastuutahot: Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntaliitot

Suomi on jäämässä EU-tavoitteista ja muiden Pohjoismaiden kehityksestä. Aiemmista toimista huolimatta työ on pahasti kesken ja edelleen yli puolet alueista on vailla huippunopeaa kiinteän verkon laajakaistaa. Hallitusohjelman kirjausten mukaisesti on laadittava mahdollisimman nopeasti uusi ohjelma ja tukilainsäädäntö, jossa huomioidaan aiemmat kokemukset: **kuntien maksukyky, asiakkaiden maksukyky, taajamien ja loma-asukkaiden tarpeet.** Lisäksi yleispalveluvelvoitteen tiedonsiirtonopeutta on nostettava nykyisestä 2 Mbit/s vähintään 10 Mbit/s nopeuteen. **Tietoliikenneyhteyksien rakentamisen tukeminen on yhteiskunnan kannalta tuottava investointi, joka maksaa julkisen tuen takaisin valtiolle rakentamisaikaisina veroina ja maksuina sekä sähköisten palveluiden kautta tulevina kustannussäästöinä.** Laajakaistayhteyksien rakentaminen parantaa alueiden kehittämismahdollisuuksia ja on välttämätöntä yritystoiminnan syntymiselle ja kehittämiseksi harvan asutuksen alueilla.

Väkilukuun suhteutettuna Suomessa investoidaan televerkkoihin muita Pohjoismaita vähemmän. Vuonna 2017 Suomessa tehtiin aineellisia investointeja televerkkoihin 89 euroa asukasta kohden, kun vastaava luku esimerkiksi Ruotsissa oli 170 euroa. Kuitenkin tarkasteltaessa viestintäpalvelujen käyttäjiltä kertyneitä tuloja,

Suomi on huomattavasti lähempänä muita Pohjoismaita.

Valtakunnallinen Nopea laajakaista -hanke päättyi 2018, uusia hankkeita siihen ei enää saa. Koska hankkeet eivät edenneet kaupallisten operaattoreiden toimesta kaikkialla, kunnat ja muut pienet toimijat joutuivat ottamaan vastuuta rakentamisesta. Kuntien vastuiden lisääminen ei kuitenkaan ole yleisratkaisu laajakaistahankkeen etenemiselle.

Digitaalisen infrastruktuurin strategia ja tavoite vuodeksi 2025
Strategiassa asetetaan laajakaistatavoite vuodeksi 2025 sekä keinot tavoitteen saavuttamiseksi. EU on asettanut vuoden 2025 tavoitetasoksi, että kaikkialla EU:ssa tulisi olla saatavilla 100 megabitin yhteydet, joiden nopeus on mahdollista nostaa 1 gigabittiin. **Digitaalisen infrastruktuurin strategiaan tulee lisätä uusi kansallinen tuki nopeiden valokuituverkkojen rakentamiseen.**

Valtion talousarviossa tulee turvata valtion tukirahoitus kaikille toteutuville hankkeille. Näin kunnilla ja rakentavilla operaattoreilla olisi varmuus jatkaa hankkeiden suunnittelua. Hankkeen jatkovaihetta ja verkon rakentamisen vauhdittamista varten **tuki on myönnettävä kokonaan valtiolta,** koska kaikilla kunnilla taloudellinen tilanne ei ole mahdollistanut nykyisen kuntaosuusprosentin mukaisen tuen myöntämistä ja siksi hanke ei voinut saada valtiontukea. Näiden kuntien asukkaat ovat jääneet eriarvoiseen asemaan.

Uudessa kansallisessa laajakaistan valtiontukiohjelmassa tuen taso ja tukikelpoisten kustannusten määritelmä tulee olla samankaltainen kuin maaseutuohjelman kyläverkkohankkeissa ja esitetyssä rakennerahastojen tuessa valokuituverkoille (pienimuotoiset infrahankkeet). EU-rahoituksen tavoite on alueiden kehittyneisyyserojen tasaaminen, ja laajakaistojen rakentaminen on erittäin merkittävä harvan asutuksen ja pitkien välimatkojen haittojen poistamiseen. Rakennerahastojen ja maaseutuohjelman tukea voivat hakea vain Pk-yrityskokoluokkaa olevat toimijat, eivätkä näiden ohjelmien varat riitä koko Suomen valokuiturakentamisen tarpeisiin. Uusi kansallinen tukiohjelma mahdollistaisi myös valtakunnallisten operaattoreiden valokuituverkkojen rakentamisen alueille, joille se ei ole ilman tukea taloudellisesti kannattavaa.

5.2.3 Koillisväylän datakaapelin toteutumisen sekä Suomen sisäisen tietoliikenneverkon vahvistaminen

Vastuutahot: Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntaliitot

Osana Suomen saavutettavuutta globaalisti on valtio-omisteinen Cinia Oy valmistellut liikenne- ja viestintäministeriön toimeksiannosta Arctic Connect eli Koillisväylän datakaapelihanketta, joka luo uuden tietoliikenneväylän Aasian ja Euroopan välille. Cinia Oy on selvittänyt eri maiden ja eri toimijoiden kiinnostusta datakaapelin toteuttamiseen.

Hankkeen edistämistä ja Suomen markkinointia sen toteuttajana on parin viime vuoden ajan tehty Cinian toimesta esiselvitysvaiheessa. Kainuu, Rovaniemen seutu, Kajaanin ja Oulun kaupungit ovat osallistuneet siihen. Koska hanke on kuitenkin kansallinen, niin myös Länsi- ja Etelä-Suomen datakeskuspaikkakuntia ja potentiaalisia datakeskusten sijoittumisalueita on tullut mukaan hankkeen edistämiseen. Itä-Suomen nykyisten verkkojen kapasiteetti sekä yritysten ja tutkimuksen tietoliikennetarpeet tulee myös olla mukana jatkotoimissa.

Valmiudet Koillisväylän datakaapelihankkeen toteuttamiseen ovat edistyneet kesällä 2019 venäläisen toimijan kanssa tehdyn aiesopimuksen myötä. Jatkovalmisteluja varten neuvotellaan hankeyhtiön perustamisesta. Cinia arvioi alustavasti datakaapelin valmistuvan nopeimmillaan vuoden 2023 loppuun mennessä.

Koillisväylän datakaapelin mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää Suomen sisäisen tietoliikenneverkkojen kapasiteetin ja reititysten varmistamista ja vahvistamista lisärakentamisella. Cinia on jo valmistellut

lisärakentamisen yleissuunnitelman. Runkotietoverkkoa tulee parantaa siten, että maan läpi kulkee toisiaan varmistaen kahdesta neljään reittiä Jäämereltä Etelä-Suomeen. Reittien tulee kulkea sekä Länsi- että Itä-Suomen kautta. Runkotietoverkot voivat hyödyntää osittain jo olemassa olevia valokuituyhteyksiä, mutta alustavien arvioiden lisärakentamista tarvitaan noin 100 milj. euron investoinnin verran.

Cinian tekemä runkotietoverkon lisärakentamisen yleissuunnitelma tulee tarkentaa nopealla aikataululla yksityiskohtaisemmalle tasolle, jossa selvitetään tietoliikenteen kapeikot, tietoliikenneyhteyksien lisätarve, tarkennettava runkotietoverkon lisärakentamisen kustannukset ja määritellä sen varmennettu reititys. Lisärakentaminen tulee voida yhdistää tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti puuttuvien alueellisten laajakaistaverkkojen rakentamiseen erityisesti Lapissa. Runkotieverkkojen lisärakentamisessa valtion, Cinian ohella eri operaattoreilla on merkittävä rooli, mutta valtion tulee olla mukana osarahoittajina.

Alueen kautta kulkevien kansainvälisten tietoliikenneyhteyksien avulla alueet ja koko Suomi tavoittelevat uusia datakeskuksia, lisääntyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa, tietointensiivistä liiketoimintaa ja sitä kautta uusia ja uusiutuvia työpaikkoja. Kajaanin Renforsin Rantaan sijoittuva yhteiseurooppalainen tieteen EuroHPC–supertietokone vaatii myös aiempaa parempia tietoliikenneyhteyksiä. Nimen LUMI saanut kone on yksi maailman tehokkaimmista supertietokoneista, ja se vahvistaa merkittävästi Kajaanin roolia Euroopan tasoisena suurteholaskennan keskuksena. Supertietokone näkyy globaalisti osoituksena Suomen osaamisesta ja edelläkävijyydestä datan hallinnassa ja huippuluokan datakeskusten sijaintipaikkana.

Energiaverotuksen uudistus
Uusien datakeskusten sijoittumiseen Suomeen liittyy ratkaisevasti maan energiaverotus. Suomen sähkövero luokassa 2 on tällä hetkellä 0,703 snt/kWh. Hallitusohjelmassa energiantuotannon päästöohjausta luvataan muuttaa poistamalla teollisuuden energiaveron palautusjärjestelmä, Tarkoitus on alentaa 2. veroluokan sähkövero kohti EU:n sallimaa minimitasoa, mikä on 0,05 snt/kWh. Lisäksi sähköveroluokkaan 2 siirretään kaukolämpöverkkoon lämpöä tuottavat lämpöpumput ja konesalit. Uudistus on tarkoitus toteuttaa kustannusneutraalisti siirtymäkauden kuluessa. Ruotsissa sähkövero on alennettu jo aiemmin EU:n sallimalle minimitasolle eikä Suomella olisi varaa jäädä verotusasiassa takamatkalle vaan siirtyä mahdollisimman nopeasti suoraan EU:n sallimalle minimitasolle jo monien muiden tekijöiden puoltaessa Suomea erinomaisena datakeskusten sijaintipaikkana.

5.2.4 Alueellisesta kuljetustuesta pysyvä tukimuoto

Vastuutahot: Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntaliitot

Alueellisesta kuljetustuesta tulee tehdä pysyvä tukimuoto - kuljetustuen tulee kasvaa ja kehittyä muuttuvia olosuhteita vastaavaksi
Valtioneuvoston asetusta (1030/2018) alueellisesta kuljetustuesta sovelletaan kuljetuksiin, jotka alkavat vuosien 2018 ja 2019 aikana. Alueellinen kuljetustuki on harkinnanvarainen valtionavustus ja sitä on maksettu vuosittain noin 250 pienelle ja keskisuurelle yritykselle tavoitteena alentaa syrjäisten ja harvaan asuttujen alueiden yritystoiminnalle pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvia lisäkustannuksia ja siten ylläpitää ja lisätä yritystoimintaa näillä alueilla. Kuljetustuen määrä oli valtion vuoden 2018 tilinpäätöksessä 5 M€ ja on kuluvan vuoden talousarviossa 6 M€.

Valtion talousarvioesityksessä 2020 (elokuu 2019) momentille 32.50.44 on varattu 6 M€:n määräraha, joka tarkoittaa määrärahan tason säilymistä vuoden 2019 tasolla.

Alueellisesta kuljetustuesta pysyvä tukimuoto
Syrjäisillä ja harvaan asutuilla alueilla sijaitseva paikallisia raaka-aineita jalostava teollisuus on alueiden perus- ja vientiteollisuutta ja sillä on raaka-ainetuotantoketjujen kautta merkittävät välilliset työllisyysvaikutukset. Näiden alueiden kehittymistä rajoittavat pitkät etäisyydet, heikko saavutettavuus ja liikenneverkon, erityisesti tieverkko, heikko kunto.

Päätös pysyvästä alueellisesta kuljetustuesta antaisi selkeän viestin siitä, että pitkien kulkuyhteyksien päässä oleva jalostettuja tuotteita valmistava teollisuus nähdään tulevaisuudessakin tärkeänä alueiden taloudellisena moottorina. Epävarmuus alueellisen kuljetustuen pysyvyydestä luon selkeitä haasteita yritysten pitkäjänteiselle investointien suunnittelulle ja työvoiman kehittämiselle.

Alueellisen kuljetustuen tulee kasvaa ja kehittyä muuttuvia olosuhteita vastaavaksi – kuljetusten ympäristöystävällisyys on tärkeää tulevaisuudessa
Työ- ja elinkeinoministeriön lokakuussa 2018 asettama alueellisen kuljetustuen kehittämistä koskevan työryhmän raportti (2019:5) valmistui 29.1.2019. Työryhmän toimeksiantona oli kartoittaa ja valmistella kuljetustuen kehittämisvaihtoehtoja maakuntauudistukseen valmistauduttaessa.

Työryhmä toteaa raportissaan, että kokonaisuutena tarkastellen nykymuotoinen kuljetustuki on toimiva ja tarkoituksenmukainen tukijärjestelmä, jonka peruslähtökohtien pohjalta tukea voidaan edelleen kehittää. Työryhmä on nostanut kuljetustuen kehittämiseksi ja sen vaikuttavuuden parantamiseksi esiin eräitä selvitys- ja uudistustarpeita.

Alueellisen kuljetustuen määrä on Suomessa alhainen verrattuna Ruotsiin. Suomalaiset yritykset ovat joutuneet varsinkin puutavara- ja puutuoteteollisuudessa eriarvoiseen asemaan ruotsalaisten kilpailijoiden kanssa. Kuljetustuen määrän asteittaisella korottamisella voitaisiin edistää syrjäisillä ja harvaan asutuilla alueilla sijaitsevan teollisuuden kehittymistä ja uusien yritysten syntymistä. Kuljetustuen myöntämisessä nykyisin sovellettava yrityskokoon yläraja tulee poistaa.

Tulevaisuudessa alueellisen kuljetustuen perusteiden tulisi edistää ympäristöystävällisiä ja vähähiilisiä kuljetusratkaisuja, kuten vesi- ja rautatiekuljetuksia. Maantiekuljetuksissa tulisi lisätä ympäristöystävällisten polttoaineiden käyttöä. Sisävesiliikenne on ympäristöystävällinen kuljetusmuoto ja Saimaan kanavan kautta on käytössä merikuljetusreitti ulkomaille kansainvälisille markkinoille. Nykyisessä valtioneuvoston asetuksessa on säädetty tuen myöntämisestä rautatie- ja autokuljetuksille sekä vesikuljetuksille, jos jalostuspaikka sijaitsee saarella, jonne ei ole kiinteää tieyhteyttä. Tuen myöntämisen edellytyksiin tulisi lisätä kuljetustuen myöntämisen mahdollisuus myös Saimaan vesistöalueella tapahtuviin vesikuljetuksiin. Saimaan alueella satamatoimintojen tuki tulisi olla suurempi kuin Pohjanlahden satamissa alueen erityisolosuhteista (pitkät luotsausmatkat, kanavamaksut, kanavaliikenteen hitaus ja rajamuodollisuuksien kesto) johtuen.

Kannanotto:
Esitämme, että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin alueellisen kuljetustuen pysyvyyden varmistamiseksi ja käynnistää toimenpiteet kuljetustuen kehittämiseksi ja sen vaikuttavuuden parantamiseksi.

Tuemme alueellisen kuljetustuen uudistamista ja tässä yhteydessä tarvittavien lisäselvitysten laatimista. Kuljetustukea tulee lähtökohtaisesti kehittää aiempien tuen peruslähtökohtien pohjalta ja ottaa erityisesti huomioon ympäristöystävällisten ja vähähiilisten kuljetusmuotojen edistäminen.

Kuljetustuen myöntämisen edellytyksiin tulee lisätä tuen mahdollisuus Saimaan alueella tapahtuviin vesikuljetuksiin. Saimaan alueelle tulee säätää yhtenäinen kuljetustuki ja ottaa huomioon tuen määrää korottavana Saimaan vesistöalueen erityisolosuhteet.

Alueellisen kuljetustuen määrää tulee asteittain lisätä ja tavoitteena tulee olla sen nostaminen pitkällä aikavälillä pohjoismaiselle tasolle.

6. RAHOITUSSUUNNITELMA

6.1 Alueelliset painotukset

6.1.1 Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 rakennerahasto-ohjelma

KESKI-POHJANMAAN PAINOTUKSET RAKENNERAHASTOTOIMINNASSA VUOSINA 2020 – 2021

Rakennerahastovarat ovat keskeisin käytettävissä oleva kehittämisresurssi maakuntaohjelman toimeenpanoon. Ennakointi ja proaktiivisuus ovat Keski-Pohjanmaan alueellisen kehittämisen ja rakennerahastotoiminnan johtoajatus. Työllisyysnäkökulmaan kiinnitetään erityistä huomiota kaikessa rahoitettavassa toiminnassa. EAKR-varojen suuntaamisessa erityishuomio on vähähiilisyyttä edistävässä toiminnassa.

Vuosien 2020-2021 toimintalinjakohtaisina painotuksina ovat erityisesti:

- TL 1 Yritysten kasvun, uusiutumisen, kansainvälistymisen ja viennin edistäminen
- TL 2 Alueellisen innovaatioympäristön kehittäminen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan jalostaminen elinkeinoelämän uusiutumista ja vahvistumista palvelevaksi sekä toimenpiteet uuden liiketoiminnan synnyttämiseksi ja tutkimustulosten kaupallistamiseksi, vähähiilisyys
- TL 3 Työllisyyden edistäminen ja alueellisten työllisyysratkaisujen kokeellinen kehittäminen heikossa työmarkkina-asemassa olevien työmarkkina-aseman vahvistamiseksi
- TL 4 Alueellisen koulutusjärjestelmän kehittäminen muuttuva ja digitalisoituva toimintaympäristö huomioiden
- TL 5 Työmarkkinoiden ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen sosiaalista osallisuutta ja köyhyyden torjuntaa tukevalla tavalla

Toimeenpanosuunnitelman liitteenä olevaan vuosien 2019-2020 rahoitussuunnitelmaan (hyväksytty maakunnan yhteistyöryhmässä 23.10.2018) ei esitetä muutoksia. Rakennerahasto-ohjelman 2014-2020 vuosien 2019-2020 myöntövaltuudet on jaettu välittäville viranomaisille jo vuonna 2019 maakunnan yhteistyöryhmän hyväksymän rahoitussuunnitelman pohjalta ja ne ovat käytettävissä maakuntaohjelman toimeenpanoon vuosina 2020-2021 ja myös sen jälkeen koko ohjelman toteuttamisajan (31.8.2023 saakka).

Jo päättyneistä ja pienempänä toteutuneista rakennerahastohankkeista vapautuneet ja mahdollisesti vielä loppuvuonna 2019 vapautuvat varat on esitetty uudelleenbudjetoitavaksi alueelle niin, että ne palautuvat sen rahoittajatahon valtuuteen, jonka valtuudesta ne ovat vapautuneet. Keski-Pohjanmaan liitto on esittänyt lisäksi ohjelmakaudelle 2014-2020 noin 2 miljoonan euron lisävaltuustarpeen, josta noin 0,9 milj.€ kohdennettaisiin toimintalinjalle 1 ja 1,1 milj. € toimintalinjalle 2. Ohjelmakauden 2014-2020 teknisen tuen lisätarpeeksi Keski-Pohjanmaan liiton osalta on esitetty 873 868 €.

Mikäli uudelleenbudjetoinnin jälkeen aluerahoituksen myöntämisvaltuuksia suunnataan voimassa olevista maakuntaohjelmien toimeenpanosuunnitelmista poikkeavalla tavalla, muutokset toimeenpanosuunnitelmiin ja rahoitussuunnitelmiin tehdään siinä vaiheessa, kun valtioneuvosto on päättänyt uudelleenbudjetoitujen myöntövaltuuksien jaosta.

Rakennerahastotoiminnan toimeenpano toimintalinjoittain:

TL 1 Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)

Valtaosa toimintalinjan 1 varoista (noin 90%) kohentuu ELY-keskuksen rahoittamiin yritystukiin ja loput Keski-Pohjanmaan liiton kautta rahoitettaviin kehittämishankkeisiin. Yritystuissa välittävänä toimielimenä Keski-Pohjanmaalla toimii Keski-Suomen ELY- keskus.

Keski-Suomen ELY-keskus (yritystuet)

Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta kanavoituvilla *y*ritystuilla edistetään yritysten merkittävää kasvua, kilpailukykyä ja uusiutumista. Rahoitusta suunnataan erityisesti Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen painopisteisiin kytkeytyviin hankkeisiin.

Kehitystoimia kohdistetaan yritystoiminnan kaikkiin elinkaaren vaiheisiin, erityishuomion ollessa alueen vahvojen toimialojen kasvuhakuisissa ja kansainvälistyvissä pk-yrityksissä sekä niitä tukevissa alihankintaverkostoissa. Kehitystoiminnan painotus kohdistuu myös uusia innovatiivisia toimialoja edustaviin hankkeisiin, esimerkiksi alueen kierto- ja biotalousklusterin pk-yritysten kehittämishankkeisiin. Kehittämisrahoitusta kohdennetaan erityisesti yritysten kasvuun, uusiutumiseen ja tuottavuuden lisäämiseen sekä uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen. Yritysten kansainvälistymisvalmiuksien edellytysten kehittämisessä hyödynnetään Team Finland- verkoston palveluita tuotteiden markkinoille saattamiseen. EAKR-ohjelmasta tuetaan vähähiilisyyttä edistäviä yritysten kehittämishankkeita, jotka voivat liittyä esimerkiksi energia- ja materiaalitehokkuuden ratkaisujen kehittämiseen. Investoinneissa tuetaan ensisijaisesti kansainvälistyvien pk- yritysten ja niiden toimintaa tukevien alihankintaverkostoyritysten investointeja. Investointien tulee pääsääntöisesti edistää vähähiilisen talouden kehittymistä sekä uuden tuotantoteknologian käyttöönottoa. Rahoitus kohdennetaan pääsääntöisesti vain pk-yritysten hankkeisiin toimintaa merkittävästi laajennettaessa.

Keski-Pohjanmaan liitto

Keski-Pohjanmaan liiton kautta kanavoituvaa rahoitusta kohdennetaan uuden liiketoiminnan syntymistä ja yritysten kasvua ja kansainvälistymistä edistävään kehittämistoimintaan sekä toimenpiteisiin, joilla parannetaan yritysten toimintaedellytyksiä työllisyyden lisäämiseksi.

Alueiden kilpailukyvyn kannalta elinkeinojen monipuolistamisella ja uuden liiketoiminnan syntymisellä on suuri merkitys. Rahoitusta suunnataan mm. uuden palveluyrittäjyyden syntymistä tukevaan toimintaan, painopisteen ollessa erityisesti matkailuun ja luoviin aloihin liittyvissä kehittämistoimissa.

TL 1 varoin on mahdollista tukea myös pienimuotoisia pk-yritysten toimintaympäristön kehittämiseen liittyviä logistiikkaselvityksiä.

TL 2 Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)

Valtaosa TL 2 varoista (noin 95%) kohdennetaan Keski-Pohjanmaan liiton rahoittamaan kehittämistoimintaan ja loput (noin 5%) Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta rahoitettaviin yritystukiin.

Keski-Pohjanmaan liitto

Toimintalinjan 2 painopiste on ensisijaisesti vähähiilisyyttä edistävässä toiminnassa (erityistavoite 3.2.). Rahoitusta suunnataan erityisesti innovaatio- ja ekosysteemien verkostoitumista edistävään toimintaan ja niissä kehitettävien innovaatioiden kaupallistamiseen. Uutta liiketoimintaa ja uusia kaupallisia tuotteita tavoitellaan erityisesti alueen omien luonnonvarojen ja alueella syntyvien erilaisten sivuvirtojen ja jätteiden hyödyntämisen kautta.

Keski-Suomen ELY-keskus

Toimintalinjan 2 yritystukien painotuksena ovat erityisesti teknologian kehittämiseen ja innovaatioiden kaupallistamiseen liittyvät kehittämishankkeet.

TL 3 Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)

Toimintalinjan 3 rahoitus kanavoituu kokonaisuudessaan Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta.

Rahoitettavilla toimenpiteillä tavoitellaan mahdollisimman tuloksellisten ja asiakasystävällisten keskipohjalaisten työllisyysväylien synnyttämistä, oli sitten kyse nopeasti työllistettävistä tai monialaista tukea tarvitsevista heikossa työmarkkina-asemassa olevista erityisryhmistä, uusien työpaikkojen luomisesta taikka osaamisen lisäämisestä. Erityisen tärkeässä roolissa uusien työpaikkojen syntymisessä alueelle ovat mikro- ja pk-yritykset sekä 3. sektorin toimijat ja alueen koulutusorganisaatiot osaavan työvoiman tuottajina.

Rahoituksen kohteena on erityisesti

- heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen
- osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen alueen kasvuyritysten tarpeisiin
- toimenpiteet, joilla kehitetään toimintamalleja, jotka edesauttavat oppisopimuskoulutuksen käyttöä työpaikoilla

TL 4 Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)

TL 4 rahoitus kanavoituu kokonaisuudessaan Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta.

Kansallisten koulutuspoliittisten linjausten mukaisesti koulutusjärjestelmää ollaan voimakkaasti uudistamassa myös Keski-Pohjanmaalla niin perusasteen kuin myös toisen ja korkea-asteen koulutuksen osalta. Koulutuksen järjestäjäverkkoa sekä rahoitusjärjestelmää uudistetaan samalla kun oppimisen käsite ja ”opettajuus” saavat uusia muotoja. Euroopan sosiaalirahaston (ESR) varoin voidaan tukea tätä koulutusjärjestelmän uudistamista lähinnä vain toisen asteen sekä korkea-asteen koulutuksen osalta silloin, kun hankkeilla pyritään parantamaan kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen laadun ja tarjonnan kehittämistä sekä luomaan uusia koulutuksesta työelämään siirtymistä tehostavia palveluja ja toimintatapoja. Tämän mukaisesti ESR-varoin voidaan tukea mm. koulutuksen joustavuutta ja työelämälähtöisyyttä. Tukea voidaan kohdentaa myös elinikäistä oppimista tukevien oppimisympäristöjen ja koulutuspalvelujen rakentamiseen silloin, kun ratkaisut perustuvat uusien digitaalisten tieto- ja viestintäteknologioiden hyödyntämiseen sekä oppilaiden ja opetushenkilöstön tieto- ja viestintäteknologisten valmiuksien parantamiseen. Niin ikään voidaan rahoittaa hankkeita, joissa tavoitteena on koulutuksesta työelämään siirtymisen tehostaminen monialaisena yhteistyönä, etenkin erityistä tukea tarvitsevien sekä koulutuksessa aliedustettujen ryhmien osalta. ESR-varoja voidaan suunnata myös hankkeisiin, joissa tavoitteena on tutkimus- ja kehitystoiminnan integroiminen paremmin koulutukseen, ja koulutusorganisaatioiden innovaatiopalvelujen laadun parantaminen. Ohjelma-asiakirjan mukaisesti voidaan myös tukea toisen asteen ammatillisen koulutuksen sekä korkea-asteen koulutuksen järjestäjien koulutusviennin kehittämistä silloin, kun hankkeiden tavoitteet perustuvat kansalliseen koulutusviennin strategiaan.

TL 5 Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)

TL 5 rahoitus kanavoituu kokonaisuudessaan Keski-Suomen ELY-keskuksen kautta.

Rahoitettavissa hankkeissa kohderyhmänä ovat ensisijaisesti väestöryhmät, joiden sosiaalinen osallisuus on heikoin ja jotka tarvitsevat oman työ- ja toimintakykynsä parantamista. Tämän mukaisesti rahoitetaan etupäässä hankkeita, joissa toimenpiteisiin osallistuvien työ- ja toimintakykyä parannetaan ja tällä tavoin edistetään heidän etenemistään työllisyyspoluilla. Hankkeiden rahoittamisessa kiinnitetään huomiota myös

sellaisiin hankkeisin, joissa pyritään tehokkaampien palveluprosessien kehittämiseen. Toisin sanoen voidaan rahoittaa hankkeita, joissa pyrkimyksenä on luoda monialaiseen ammatilliseen yhteistyöhön perustuvia laadukkaita ja vaikuttavia palveluprosesseja. Näissä hankkeissa mm. kehitetään syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn pohjaavia varhaiseen puuttumiseen perustuvia toimintamalleja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja näiden palvelujen ulkopuolelle helposti jääville asiakasryhmille. Rahoittava viranomainen kiinnittää erityistä huomiota kolmannen sektorin mahdollisuuksiin osallistua hankkeiden toteuttamiseen.

6.1.2 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020

Pohjanmaan ELY -keskuksen alueen maaseutu on elinvoimainen. Maataloudella ja maaseudun mikroyrityksillä on alueella vahva asema, jota kehittämistyön avulla pyritään vahvistamaan. Maaseutualueita kehitetään kestävällä tavalla hankkeiden sekä investointitukien avulla nojautuen alueellisten elinkeinojen vahvuuksiin ja voimavaroihin kuten ruoan, ketun- ja minkinnahkojen sekä energian tuotantoon ja metsätalouden sekä puutoimialan edistämiseen. ELY-keskus panostaa erityisesti elintarvikeviennin edistämiseen. Biotalouden mahdollisuuksia edistetään maaseutuohjelman toimin. Kylien elinvoimaisuutta edistetään kylien toimivuutta, viihtyisyyttä, turvallisuutta ja monituloyrittäjyyttä kehittävillä hankkeilla. Maaseutu- ja luontomatkailussa sekä alueen rikkaassa kulttuuriperinnössä on paljon hyödyntämätöntä potentiaalia maaseutuelinkeinojen kehittämisessä.

Maaseuturahaston varoin rahoitetaan maatilojen ja mikroyritysten toimintaympäristöä ja yrittäjien osaamista edistäviä kehittämishankkeita, kuten viljelijöiden ja muiden maaseudun yrittäjien täydennyskoulutusta sekä soveltavaa tutkimusta. Maaseutuohjelman mahdollistamin toimin edistetään uusien työpaikkojen syntymistä maaseudulle. Keski-Pohjanmaalla painottuu tutkimustiedon tuottaminen ja sen käytännönläheinen hyödyntäminen erityisesti maidontuotannossa sekä turkistaloudessa. Keski-Pohjanmaan luonnonvara-alan toimijoiden yhteistyöverkoston osaamista hyödynnetään maaseudun elinkeinojen kehittämisessä.

Koko elintarvikeketjun toimintaa ja kehittämistä tuetaan luomalla edellytyksiä kannattavalle ja kilpailukykyiselle toiminnalle valvonnan sekä investointi- ja hanketukien avulla. Edistetään elintarvikeketjun kilpailukykyä rahoittamalla elintarvikeketjun yritysten investointeja ja kehittämistoimenpiteitä sekä tukemalla tutkimusta, tuotekehitystä, markkinointia, yrittäjien osaamista ja verkostoitumista kehittäviä hankkeita sekä elintarvikkeiden jalostusastetta nostavia hankkeita. Yksi Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen kasvuekosysteemien kärjistä on tulevaisuuden ruoka -teema, jota toteutetaan maaseuturahaston toimin yhteistyössä Team Finland-toimijoiden kanssa. Lähiruoan ja luomuruoan kasvava kysyntä huomioidaan suunnittelu- ja kehittämistyössä.

Osallistutaan ilmaston muutoksen hillitsemiseen tukemalla hiilidioksidipäästöjen vähentämistä ja vähähiilistä yhteiskuntaa tukevia ja edistäviä hankkeita, joiden tavoitteena on kiertotalouden edistäminen sekä uusiutuvan energian käytön lisääminen, energiaomavaraisuuden nostaminen ja energiatehokkuuden lisääminen. Kehittämistyössä otetaan erityisesti huomioon alueen erityispiirteet ja luonnolliset edellytykset.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma mahdollistaa entistä monipuolisempia välineitä yritysten keskinäisen sekä yritysten ja tutkimuslaitosten välisen yhteistyön ja verkostoitumisen tukemiseen. Innovaatioiden hyödyntäminen maaseudun elinkeinoelämän kehittämistyössä nousee vahvasti esille.

Kylien kehittämistyötä jatketaan lähinnä yleishyödyllisten investointihankkeiden avulla. Kokoontumistilojen sekä muiden yhteiseen käyttöön tulevien tilojen rakentaminen ja kunnostus ovat hyvä tapa lisätä alueen sosiaalista pääomaa ja paikallista yhteenkuuluvuuden tunnetta. Luonnon kestävää virkistyskäyttöä ja matkailua sekä vetovoimaisten luonto- ja kulttuuriympäristöjen ylläpitämistä ja kehittämistä tuetaan hankkeiden avulla. Myös pienimuotoisten infrastruktuurihankkeiden tukeminen on mahdollista. Maaseudun palveluiden vähentyessä ja siirtyessä suurempiin keskuksiin on tärkeää edistää uusia toimintatapoja ja kokeiluja niiden tuottamiseksi jatkossa. Kylien asukkaiden omaehtoista kehittämistyötä edistetään myös hyvässä yhteistyössä Leader -ryhmien kanssa. Erityisen tärkeää on houkutella nuoria aktiivisesti mukaan yhdistys- ja

vapaa-ajan toimintaan. Maaseutuohjelman avulla on mahdollista edistää myös maahanmuuttajien kotouttamista ja työllistymistä.

Pohjanmaan ELY-keskuksen (Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa yhteensä) hanke- ja yritystukiin käytettävissä oleva maaseuturahaston myöntövaltuus (EU+valtio) on n. 5 milj. € vuonna 2020. Tämän lisäksi käytettävissä on mahdollisesti palautuvia varoja lopetetuista hanke- ja yritystuista. Rahoitus kohdentuu ao. maakuntiin rahoituksen kysynnän ja rahoitettavaksi valikoituvien hankkeiden mukaan. Maaseuturahastosta rahoitettavien hanke- ja yritystukien tukipäätökset on tehtävä 31.12.2020 mennessä, hankkeiden toteutusaika päättyy 31.12.2022.

6.2 Rahoitustaulukko 2019

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma	Taulukko täytetään soveltuvin osin vuodelle 2019						7.6.2018								LIITE 2a
Vuosi:	2019 (ml. 2020)	*Tähän taulukkoon sisällytetty kokonaisuudessaan kulmalukujen (liite 3) mukainen myöntämisvaltuuden määrä.*													
Maakunta:	Keski-Pohjanmaa														
Osio:	IP	milj. euroa													
	Toimintalinja / temaattiset tavoitteet	RR-ELY		*josta*		RR-ELY	*josta*	Maakunnan liitto		Maakunnan liitto	*josta*	Business		Business	YHTEENSÄ	Kohdenta-
		Yritystuet		*kestävä kaup.*	Kohdenta-		*kansalaistoim.*		Kohdenta-		*kansalaistoim.*	Finland	Kohdenta-	Finland		mattomat
		Tuki2014	EURA 2014	*kehittäminen*	maton *	yhteensä	*kehittäminen*		maton *	yhteensä	*kehittäminen*		maton *	yhteensä		yhteensä
TL 1	**Pk-yritystoiminnan tukeminen (EAKR)**	5,8	0		0	**5,8**	*0*	0,844	0	**0,844**	*0*	0	0	**0**	**6,644**	**0**
	EAKR	2,900	0		0	**2,9**	*0*	0,422	0	**0,422**	*0*	0	0	**0**	**3,322**	**0**
	Valtio	2,726	0		0	**2,726**	*0*	0,306	0	**0,306**	*0*	0	0	**0**	**3,032**	**0**
	Kunta	0	0		0	**0**	*0*	0,116	0	**0,116**	*0*	0	0	**0**	**0,116**	**0**
	Muu julkinen	0,174	0		0	**0,174**	*0*	0	0	**0**	*0*	0	0	**0**	**0,174**	**0**
TL 2	**Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)**	0,35	0		0	**0,350**	*0*	6,648	0	**6,648**	*0*	0	0	**0**	**6,998**	**0**
	EAKR	0,175	0		0	**0,175**	*0*	3,324	0	**3,324**	*0*	0	0	**0**	**3,499**	**0**
	Valtio	0,175	0		0	**0,175**	*0*	2,265	0	**2,265**	*0*	0	0	**0**	**2,44**	**0**
	Kunta	0	0		0	**0**	*0*	0,869	0	**0,869**	*0*	0	0	**0**	**0,869**	**0**
	Muu julkinen	0	0		0	**0**	*0*	0,190	0	**0,19**	*0*	0	0	**0**	**0,19**	**0**
TL 3	**Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)**		3	*0*	0	**3**	*0*								**3**	**0**
	ESR		1,500	*0*	0	**1,500**	*0*								**1,5**	**0**
	Valtio		1,050	*0*	0	**1,050**	*0*								**1,05**	**0**
	Kunta		0,450	*0*	0	**0,450**	*0*								**0,45**	**0**
	Muu julkinen		0	*0*	0	**0**	*0*								**0**	**0**
TL 4	**Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)**		2,016	*0*	0	**2,016**	*0*								**2,016**	**0**
	ESR		1,008	*0*	0	**1,008**	*0*								**1,008**	**0**
	Valtio		0,505	*0*	0	**0,505**	*0*								**0,505**	**0**
	Kunta		0,403	*0*	0	**0,403**	*0*								**0,403**	**0**
	Muu julkinen		0,100	*0*	0	**0,1**	*0*								**0,1**	**0**
TL 5	**Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)**		1,206	*0*	0	**1,206**	*0*								**1,206**	**0**
	ESR		0,603	*0*	0	**0,603**	*0*								**0,603**	**0**
	Valtio		0,422	*0*	0	**0,422**	*0*								**0,422**	**0**
	Kunta		0,181	*0*	0	**0,181**	*0*								**0,181**	**0**
	Muu julkinen		0	*0*	0	**0**	*0*								**0**	**0**
	Kohdentamattomat EAKR				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	**0**
	EAKR				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	**0**
	Valtio				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	**0**
	Kunta				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	**0**
	Muu julkinen				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	**0**
	Kohdentamattomat ESR				*0*	**0**									**0**	**0**
	ESR				*0*	**0**									**0**	**0**
	Valtio				*0*	**0**									**0**	**0**
	Kunta				*0*	**0**									**0**	**0**
	Muu julkinen				*0*	**0**									**0**	**0**
	KAIKKI YHTEENSÄ	6,15	6,222	*0*	0	12,372	*0*	7,492	0	7,492	*0*	0	0	0	19,864	0
	EU	3,075	3,111	*0*	0	6,186	*0*	3,746	0	3,746	*0*	0	0	0	9,932	0
	Valtio	2,901	1,977	*0*	0	4,878	*0*	2,571	0	2,571	*0*	0	0	0	7,449	0
	Kunta	0	1,034	*0*	0	1,034	*0*	0,985	0	0,985	*0*	0	0	0	2,019	0
	Muu julkinen	0,174	0,1	*0*	0	0,274	*0*	0,19	0	0,19	*0*	0	0	0	0,464	0
	EAKR YHTEENSÄ	*6,15*	*0*		*0*	6,15	*0*	*7,492*	*0*	7,492	*0*	*0*	*0*	0	13,642	0
	EU	*3,075*	*0*		*0*	3,075	*0*	*3,746*	*0*	3,746	*0*	*0*	*0*	0	6,821	0
	Valtio	*2,901*	*0*		*0*	2,901	*0*	*2,571*	*0*	2,571	*0*	*0*	*0*	0	5,472	0
	Kunta	*0*	*0*		*0*	0	*0*	*0,985*	*0*	0,985	*0*	*0*	*0*	0	0,985	0
	Muu julkinen	*0,174*	*0*		*0*	0,174	*0*	*0,19*	*0*	0,19	*0*	*0*	*0*	0	0,364	0
	ESR YHTEENSÄ		*6,222*	*0*	*0*	6,222	*0*								6,222	0
	EU		*3,111*	*0*	*0*	3,111	*0*								3,111	0
	Valtio		*1,977*	*0*	*0*	1,977	*0*								1,977	0
	Kunta		*1,034*	*0*	*0*	1,034	*0*								1,034	0
	Muu julkinen		*0,1*	*0*	*0*	0,1	*0*								0,1	0

*) Sis. mahdollisen ylimaakunnalliseen hanketoimintaa omaan maakuntaan jäävän osuuden. Mikäli maakunta aikoo osallistua ylimaakunnallisen hankkeen rahoittamiseen omalla osuudellaan maakunnan kehyksestä, siitä tulee sopia etukäteen muiden ylimaakunnalliseen hankkeseen osallistuvien maakuntien kesken. Taulukkoon voidaan kirjata tällöin ko. summa, joka vähennetään maakunnan rahoituksesta ja osoitetaan suoraan hanketta rahoittavalle viranomaiselle.

Mihin maakuntaan ja viranomaiselle kohdentamaton osuus osoitetaan ja osoitettava summa: _____

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma	Taulukko täytetään soveltuvin osin vuodelle 2020				7.6.2018						LIITE 2b
Vuosi:	2020	*Tähän taulukkoon eritelty liitteen 2a pohjalta osuudet, joiden arvioidaan vuoden 2019 jälkeen todennäköisesti jäävän välittävän viranomaisen rahoitettavaksi*									
Maakunta:	Keski-Pohjanmaa						*vuoden 2019 jälkeen (perustelut taulukon alla)*				
Osio:	IP	milj. euroa									

	Toimintalinja / temaattiset tavoitteet	Maakunta Yritystuet Tuki2014	EURA 2014	*josta kestävä kaup. kehitäminen*	Kohdenta-maton *	Maakunta yhteensä	*josta kansalaistoim. kehittäminen*	Business Finland	Kohdenta-maton *	Business Finland yhteensä	YHTEENSÄ	Kohdenta-mattomat yhteensä
TL 1	**Pk-yritystoiminnan tukeminen (EAKR)**	2,32	0		0	**2,32**	*0*	0	0	**0**	**2,32**	**0**
	EAKR	1,16	0		0	**1,16**	*0*	0	0	**0**	**1,16**	**0**
	Valtio	1,09	0		0	**1,09**	*0*	0	0	**0**	**1,09**	**0**
	Kunta	0	0		0	**0**	*0*	0	0	**0**	**0**	**0**
	Muu julkinen	0,07	0		0	**0,07**	*0*	0	0	**0**	**0,07**	**0**
TL 2	**Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)**	0,14	1,994		0	**2,134**	*0*	0	0	**0**	**2,134**	**0**
	EAKR	0,070	0,997		0	**1,067**	*0*	0	0	**0**	**1,067**	**0**
	Valtio	0,070	0,68		0	**0,75**	*0*	0	0	**0**	**0,75**	**0**
	Kunta	0	0,26		0	**0,26**	*0*	0	0	**0**	**0,26**	**0**
	Muu julkinen	0	0,057		0	**0,057**	*0*	0	0	**0**	**0,057**	**0**
TL 3	**Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)**		0,6	*0*	0	**0,6**	*0*				**0,6**	**0**
	ESR		0,3	*0*	0	**0,3**	*0*				**0,3**	**0**
	Valtio		0,21	*0*	0	**0,21**	*0*				**0,21**	**0**
	Kunta		0,09	*0*	0	**0,09**	*0*				**0,09**	**0**
	Muu julkinen		0	*0*	0	**0**	*0*				**0**	**0**
TL 4	**Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)**		0,806	*0*	0	**0,806**	*0*				**0,806**	**0**
	ESR		0,403	*0*	0	**0,403**	*0*				**0,403**	**0**
	Valtio		0,202	*0*	0	**0,202**	*0*				**0,202**	**0**
	Kunta		0,161	*0*	0	**0,161**	*0*				**0,161**	**0**
	Muu julkinen		0,04	*0*	0	**0,04**	*0*				**0,04**	**0**
TL 5	**Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)**		0,602	*0*	0	**0,602**	*0*				**0,602**	**0**
	ESR		0,301	*0*	0	**0,301**	*0*				**0,301**	**0**
	Valtio		0,211	*0*	0	**0,211**	*0*				**0,211**	**0**
	Kunta		0,09	*0*	0	**0,09**	*0*				**0,09**	**0**
	Muu julkinen		0	*0*	0	**0**	*0*				**0**	**0**
	Kohdentamattomat EAKR				0	**0**			0	**0**	**0**	**0**
	EAKR				0	**0**			0	**0**	**0**	**0**
	Valtio				0	**0**			0	**0**	**0**	**0**
	Kunta				0	**0**			0	**0**	**0**	**0**
	Muu julkinen				0	**0**			0	**0**	**0**	**0**
	Kohdentamattomat ESR				*0*	**0**					**0**	**0**
	ESR				*0*	**0**					**0**	**0**
	Valtio				*0*	**0**					**0**	**0**
	Kunta				*0*	**0**					**0**	**0**
	Muu julkinen				*0*	**0**					**0**	**0**
	KAIKKI YHTEENSÄ	**2,46**	**4,002**	***0***	**0**	**6,462**	***0***	**0**	**0**	**0**	**6,462**	**0**
	EU	**1,23**	**2,001**	***0***	**0**	**3,231**	***0***	**0**	**0**	**0**	**3,231**	**0**
	Valtio	**1,16**	**1,303**	***0***	**0**	**2,463**	***0***	**0**	**0**	**0**	**2,463**	**0**
	Kunta	**0**	**0,601**	***0***	**0**	**0,601**	***0***	**0**	**0**	**0**	**0,601**	**0**
	Muu julkinen	**0,07**	**0,097**	***0***	**0**	**0,167**	***0***	**0**	**0**	**0**	**0,167**	**0**
	EAKR YHTEENSÄ	***2,46***	***1,994***		***0***	**4,454**	***0***	***0***	***0***	**0**	**4,454**	**0**
	EU	***1,23***	***0,997***		***0***	**2,227**	***0***	***0***	***0***	**0**	**2,227**	**0**
	Valtio	***1,16***	***0,68***		***0***	**1,84**	***0***	***0***	***0***	**0**	**1,84**	**0**
	Kunta	***0***	***0,26***		***0***	**0,26**	***0***	***0***	***0***	**0**	**0,26**	**0**
	Muu julkinen	***0,07***	***0,057***		***0***	**0,127**	***0***	***0***	***0***	**0**	**0,127**	**0**
	ESR YHTEENSÄ		***2,008***	***0***	***0***	**2,008**	***0***				**2,008**	**0**
	EU		***1,004***	***0***	***0***	**1,004**	***0***				**1,004**	**0**
	Valtio		***0,623***	***0***	***0***	**0,623**	***0***				**0,623**	**0**
	Kunta		***0,341***	***0***	***0***	**0,341**	***0***				**0,341**	**0**
	Muu julkinen		***0,04***	***0***	***0***	**0,04**	***0***				**0,04**	**0**

*) Sis. mahdollisen ylimaakunnalliseen hanketoimintaa omaan maakuntaan jäävän osuuden. Mikäli maakunta aikoo osallistua ylimaakunnallisen hankkeen rahoittamiseen omalla osuudellaan maakunnan kehyksestä, siitä tulee sopia etukäteen muiden ylimaakunnalliseen hankkeseen osallistuvien maakuntien kesken. Taulukkoon voidaan kirjata tällöin ko. summa, joka vähennetään maakunnan rahoituksesta ja osoitetaan suoraan hanketta rahoittavalle maakunnalle.

Mihin maakuntaan kohdentamaton osuus osoitetaan ja osoitettava summa: _____

Perustelut, miksi rahoitusta ei sidota vielä vuoden 2019 aikana:

K-S ELY/EAKR yritystuet: Yritystukien osalta jako 60%/40%. Perustelu: vuonna 2019 varaudutaan rahoittamaan pidempikestoisia ja isohkoja hankkeita, jolloin valtuus painottuu hiukan enemmän vuodelle 2019.

K-P liitto: TL 1 valtuus tulee arvion mukaan käytettäväksi kokonaan 2019. TL 2 valtuudesta noin 20 % sitoutuu käynnissä ja sisällä olevien hakemusten rahoittamiseen, ja arviolta 50 % uusien hankkeiden rahoittamiseen vuonna 2019 ja loput 30 % käytetään vuonna 2020 käynnissä olevien hankkeiden jatkorahoittamiseen ja uusiin hankkeisiin.

K-S ELY/ESR: TL 3 rahoituksesta 80 % sitoutuu vuonna 2019 pääasiassa käynnissä olevien hankkeiden rahoittamiseen. Työvoimapolittiittiset toimenpiteet joudutaan päättämään v. 2020 alkupuolella, joten uusiahankkeita ei käytännössä enää tuona vuonna rahoiteta.Vuonna 2020 20% valtuudesta tullaan käyttämään toimivien hankkeiden rahoittamiseen. TL 4 rahoituksesta 60 % kuluu käynnissä olevien hankkeiden rahoittamiseen ja uusiin hankkeisiin käytetään 40 % vuonna 2020. TL 5 valtuudesta käytetään 50 % vuonna 2019 toimivien hankkeiden rahoittamiseen ja loput 50 % vuonna 2020 uusien hankkeiden rahoittamiseen.